

Balanscentrale

Statistieken betreffende de
jaarrekeningen van ondernemingen,
de jaarrekeningen van grote
verenigingen zonder winstoogmerk
en private stichtingen, en de sociale
balansen

Verklarende nota voor het boekjaar 2014

De informatie opgenomen in deze handleiding kan worden gewijzigd zonder voorafgaandelijke kennisgeving. De Nationale Bank van België kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor schade, van welke aard dan ook, die direct of indirect voortvloeit uit of betrekking heeft op het gebruik van deze handleiding.

© Nationale Bank van België, Brussel.

Alle rechten voorbehouden.

De volledige of gedeeltelijke verveelvoudiging van deze brochure voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan mits bronvermelding.

Gegevens 1 april 2016. Deze publicatie bestaat eveneens in het Frans.

Inhoud

1. INLEIDING	5
2. SOORTEN STATISTIEKEN	7
3. STATISTISCHE POPULATIE	9
3.1 Jaarrekeningen van de ondernemingen	9
3.1.1 Jaarrekeningen die deel uitmaken van de statistieken	9
3.1.2 Niet in de statistieken opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen	10
3.1.3 Uitsplitsing van de ondernemingen in functie van hun rechtsvorm en de aard van het gebruikte jaarrekeningmodel	10
3.1.4 Sectorale uitsplitsing van enkele kenmerkende grootheden - Boekjaar 2014	11
3.2 Jaarrekeningen van de verenigingen	12
3.2.1 Jaarrekeningen van verenigingen die deel uitmaken van de statistieken	12
3.2.2 Niet in de statistieken opgenomen jaarrekeningen van verenigingen	13
3.2.3 Sectorale uitsplitsing van enkele kenmerkende grootheden - Boekjaar 2014	14
3.3 Sociale balansen	15
3.3.1 Sociale balansen opgenomen in de statistieken	15
3.3.2 Uitsplitsing naargelang de rechtsvorm en de aard van het gebruikte model van sociale balans	15
3.3.3 Sectorale uitsplitsing volgens de aard van het model	16
4. GROEPERINGEN WAARVOOR STATISTIEKEN BESCHIKBAAR ZIJN	17
4.1 Groeperingen volgens de activiteitssector	17
4.2 Groeperingen per rechtsvorm	18
5. GEPUBLICEERDE STATISTIEKEN	19
5.1 Globalisaties van rubrieken	19
5.2 Gepubliceerde ratio's voor ondernemingen	20
5.2.1 Algemeen	20
5.2.2 Ratio's die voor de ondernemingen berekend worden	20
5.2.3 Gemiddelde ratio's en spreiding van ratio's in kwartielen	26
5.2.4 Methodologische opmerkingen	26
5.2.5 Definitie van de ratio's voor ondernemingen	28
5.3 Gepubliceerde ratio's voor verenigingen en stichtingen	37
5.3.1 Algemeen	37
5.3.2 Bepaalde representativiteit van de statistieken op basis van de jaarrekeningen van verenigingen en stichtingen	37

5.3.3	<i>Ratio's die voor de verenigingen en stichtingen berekend worden</i>	39
5.3.4	<i>Gemiddelde ratio's en spreiding van ratio's in kwartielen</i>	44
5.3.5	<i>Methodologische opmerkingen</i>	45
5.3.6	<i>Definitie van de ratio's voor verenigingen en stichtingen</i>	46
6.	LEVERINGSWIJZE EN PRIJZEN VAN DE STATISTIEKEN	55
6.1	Online op de website van de Nationale Bank van België	55
6.2	Op cd-rom	55
6.3	In pdf-formaat of op papier	55
7.	BIJLAGEN.....	57
7.1	BIJLAGE 1 - Sectorale groeperingen waarvoor de statistieken beschikbaar zijn...58	
7.1.1	<i>Statistieken op basis van de jaarrekeningen van ondernemingen en de sociale balansen</i>	58
7.1.2	<i>Statistieken op basis van de jaarrekeningen van verenigingen en de sociale balansen</i>	68
7.2	BIJLAGE 2 - Lijst van de groeperingen volgens de rechtsvorm	70

1. Inleiding

De wetgever heeft de Balanscentrale bevoegd gemaakt¹ om drie categorieën van statistieken op te stellen op basis van de aan haar bezorgde gegevens:

- de statistieken betreffende **gestandaardiseerde jaarrekeningen neergelegd door de niet-financiële ondernemingen** (met inbegrip van de rubrieken van de sociale balans die er deel van uitmaken);
- de statistieken betreffende de **gestandaardiseerde jaarrekeningen neergelegd door de grote en zeer grote verenigingen zonder winstoogmerk en private stichtingen** (met inbegrip van de rubrieken van de sociale balans die er deel van uitmaken);
- de statistieken betreffende het **geheel van de sociale balansen**, ongeacht of zij deel uitmaken van de door de ondernemingen en verenigingen zonder winstoogmerk en private stichtingen neergelegde jaarrekeningen dan wel of zij afzonderlijk aan de Nationale Bank werden bezorgd.

¹ Artikel 106 van het Wetboek van vennootschappen; artikels 17 en 37 van de wet van 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen; artikel 23 van het Koninklijk Besluit van 4 augustus 1996 betreffende de sociale balans.

2. Soorten statistieken

Voor het boekjaar 2014 zijn **de statistieken op basis van de gestandaardiseerde jaarrekeningen van ondernemingen** (inclusief de rubrieken van de sociale balans, in de mate dat zij deel uitmaken van deze gestandaardiseerde jaarrekeningen), samengesteld uit:

- globalisaties van de rubrieken, die per groepering het totaal geven van elke rubriek waarvoor een optelling of globalisatie zinvol is (zie punt 5.1);
- spreiding en gemiddelden van financiële ratio's opgesteld, enerzijds, voor de volledige en de verkorte jaarrekeningen afzonderlijk en, anderzijds, voor deze beide categorieën van jaarrekeningen samen (zie punt 5.2).

De **statistieken op basis van de gestandaardiseerde jaarrekeningen van de grote verenigingen en stichtingen** (met inbegrip van de rubrieken van de sociale balans, voor zover zij deel uitmaken van de jaarrekening), bestaan uit:

- globalisaties van rubrieken (zie punt 5.1);
- en de spreiding en gemiddelden van financiële ratio's specifiek voor verenigingen, voor de volledige en verkorte jaarrekeningen afzonderlijk, enerzijds, en voor beide categorieën van jaarrekeningen samen, anderzijds (zie punt 5.3).

Hun voorstelling is identiek met de overeenkomstige statistieken over de gestandaardiseerde jaarrekeningen van ondernemingen.

De statistieken op basis van de sociale balansen bestaan enkel uit globalisaties van rubrieken, verkregen door optelling van alle bedragen van de rubrieken met dezelfde benaming van de individuele sociale balansen. De voorstelling is identiek met die van de globalisaties van de gestandaardiseerde jaarrekeningen.

3. Statistische populatie

De statistische populatie verschilt naargelang de in aanmerking genomen gegevens afkomstig zijn van:

- gestandaardiseerde jaarrekeningen van ondernemingen;
- gestandaardiseerde jaarrekeningen van verenigingen;
- sociale balansen.

3.1 Jaarrekeningen van de ondernemingen

De totale statistische populatie bestaat uit 390.470 ondernemingen die hun jaarrekening in 2014 hebben afgesloten en deze in principe uiterlijk eind december 2015 hebben neergelegd.

Vooraleer de statistieken worden opgemaakt, spoort de Balanscentrale **systematisch de vergissingen en weglatingen** op die in de individuele jaarrekeningen voorkomen en brengt zij, in de mate van het mogelijke, de nodige verbeteringen aan.

3.1.1 Jaarrekeningen die deel uitmaken van de statistieken

De in aanmerking genomen jaarrekeningen zijn die welke worden neergelegd door de ondernemingen die hun jaarrekening volgens een gestandaardiseerd model opstellen. Het betreft **ondernemingen** onderworpen aan artikel 98 van het *Wetboek van vennootschappen* of aan elke andere wettelijke of reglementaire bepaling die ernaar verwijst en die niet tot de financiële sector behoren of die niet onderworpen zijn aan specifieke bepalingen wegens de aard van hun activiteiten:

Een grote onderneming moet het **volledig jaarrekeningmodel** gebruiken. Een kleine onderneming mag het **verkort model** gebruiken.

Een onderneming wordt volgens artikel 15 van het *Wetboek van vennootschappen* als **groot** beschouwd indien:

- haar gemiddeld² personeelsbestand op jaarbasis meer dan 100 bedraagt of
- zij meer dan één van de volgende criteria overschrijdt:
 - jaargemiddelde van het personeelsbestand: 50
 - jaaromzet (exclusief btw): 7,3 miljoen EUR³
 - balanstotaal: 3,65 miljoen EUR³.

² Het gemiddeld aantal werknemers is het gemiddelde, uitgedrukt in voltijdse equivalenten, van het aantal werknemers op het einde van elke maand van het beschouwde boekjaar, die via een Dimona-verklaring zijn aangegeven of die zijn ingeschreven in het algemeen personeelsregister

³ Krachtens het Koninklijk Besluit van 25 mei 2005 zijn deze drempels van toepassing op de jaarrekeningen afgesloten vanaf 31 december 2004.

Als een onderneming met één of meer andere Belgische of buitenlandse ondernemingen verbonden is in de zin van het *Wetboek van vennootschappen*, dan moeten de criteria inzake omzet en balanstotaal worden berekend op geconsolideerde basis en moet het aantal werknemers dat door elk van de betrokken verbonden ondernemingen jaarlijks gemiddeld wordt tewerkgesteld, worden opgeteld.

Jaarrekeningen van buitenlandse ondernemingen die met betrekking tot hun activiteit in België een jaarrekening hebben neergelegd zonder daartoe verplicht te zijn, werden in de statistieken opgenomen als deze jaarrekeningen volgens een standaardmodel opgesteld zijn.

3.1.2 Niet in de statistieken opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen

Er werd voor de statistieken geen rekening gehouden met de jaarrekeningen van ondernemingen

- die een ander model moeten gebruiken dan het volledige of het verkorte: de kredietinstellingen, de erkende verzekeringsmaatschappijen, de SICAV's en gemeenschappelijke investeringsfondsen, de interbedrijfsgeneeskundige diensten;
- die hun maatschappelijke zetel weliswaar in België hebben, maar hun activiteit hoofdzakelijk uitoefenen in het buitenland;
- die in vereffening zijn en waarvan de jaarrekening geen "normale" activiteit meer weerspiegelt.

3.1.3 Uitsplitsing van de ondernemingen in functie van hun rechtsvorm en de aard van het gebruikte jaarrekeningmodel

Rechtsvorm	Aantal neergelegde jaarrekeningen afgesloten in 2014		Totaal
	volledig model	verkort model	
Naamloze vennootschap	17.893	65.569	83.462
Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid	5.187	285.503	290.690
Coöperatieve vennootschap	9	986	995
Coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid	744	8.474	9.218
Andere rechtsvormen	705	5.400	6.105
Totaal van de ondernemingen	24.538	365.932	390.470

3.1.4 Sectorale uitsplitsing van enkele kenmerkende grootheden - Boekjaar 2014

	Aantal ondernemingen				Balanstotaal				Toegevoegde waarde				Personeelsbestand			
					(in miljoenen EUR)				(in miljoenen EUR)				(in duizenden VTE)*			
	Volledig model	Verkort model	TOTAAL	%	Volledig model	Verkort model	TOTAAL	%	Volledig model	Verkort model	TOTAAL	%	Volledig model	Verkort model	TOTAAL	%
Landbouw, jacht, bosbouw en visserij	120	5.412	5.532	1,4	1.333	5.110	6.443	0,3	207	829	1.036	0,5	2,2	9,4	11,6	0,6
Energie en waterhuishouding	250	378	628	0,2	158.859	14.180	173.039	7,2	8.242	96	8.339	4,2	31,4	0,1	31,6	1,6
Verwerkende industrie	3.526	18.886	22.412	5,7	316.453	16.568	333.022	13,9	44.457	5.198	49.655	25,0	367,5	74,9	442,5	22,3
Bouwnijverheid	1.927	46.234	48.161	12,3	60.251	25.822	86.073	3,6	6.963	7.142	14.105	7,1	82,3	102,8	185,0	9,3
Handel en horeca	7.031	96.407	103.438	26,5	172.473	55.373	227.846	9,5	29.936	13.026	42.963	21,6	297,0	189,8	486,7	24,6
Vervoer en telecommunicatie	1.783	11.122	12.905	3,3	90.257	7.510	97.767	4,1	17.454	2.739	20.193	10,2	185,7	38,1	223,8	11,3
Diensten aan ondernemingen en particulieren	7.540	152.199	159.739	40,9	657.203	138.749	795.952	33,2	34.538	17.607	52.145	26,2	361,9	147,1	509,0	25,7
Overige sectoren	2.361	35.294	37.655	9,6	625.630	55.147	680.777	28,4	6.101	4.319	10.420	5,2	64,9	25,7	90,6	4,6
Totaal van de ondernemingen	24.538	365.932	390.470	100,0	2.082.460	318.459	2.400.919	100,0	147.899	50.958	198.857	100,0	1.392,9	587,9	1.980,8	100,0

* VTE: gemiddeld personeelsbestand berekend in voltijdse equivalenten (rubriek 9087 van de jaarrekening)

3.2 Jaarrekeningen van de verenigingen

De totale statistische populatie bestaat uit 6.919 verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen die hun jaarrekening in 2014 hebben afgesloten en deze in principe uiterlijk eind december 2015 bij de Balanscentrale hebben neergelegd.

Vooraleer de statistieken worden opgemaakt, spoort de Balanscentrale ook in deze jaarrekeningen **systematisch de vergissingen en weglatingen** op en brengt zij, in de mate van het mogelijke, de nodige verbeteringen aan.

3.2.1 Jaarrekeningen van verenigingen die deel uitmaken van de statistieken

De in de statistieken verwerkte jaarrekeningen zijn die welke werden neergelegd door de verenigingen die hun jaarrekening volgens een gestandaardiseerd model opstellen.

Het gaat om jaarrekeningen opgesteld en gepubliceerd overeenkomstig deel I, eerste boek, titel IV, hoofdstukken II en III van het *Koninklijk Besluit van 19 december 2003 betreffende de boekhoudkundige verplichtingen en de openbaarmaking van jaarrekeningen van bepaalde verenigingen zonder winstoogmerk, internationale verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen*.

Enkel de **grote en zeer grote** verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen⁴ dienen een jaarrekening bij de Balanscentrale neer te leggen.

Het **volledig model voor verenigingen** is verplicht voor de zeer grote verenigingen zonder winstoogmerk en stichtingen. Verenigingen die onder de drempels van een zeer grote vereniging blijven mogen het **verkort model voor verenigingen** gebruiken

Worden als **groot** beschouwd volgens artikels 17 en 37 van de *wet van 27 juni 1921*: de vzw's en stichtingen die bij de afsluiting van het boekjaar ten minste twee van de drie volgende criteria bereiken of overschrijden:

- jaargemiddelde van het personeelsbestand (in voltijds equivalenten): 5
- ontvangsten op jaarbasis, andere dan uitzonderlijke ontvangsten (exclusief btw): 312.500 EUR
- balanstotaal: 1.249.500 EUR.

Worden als **zeer groot** beschouwd: de vzw's en stichtingen

- met een gemiddeld personeelsbestand (in voltijdse equivalenten) op jaarbasis van meer dan 100
- of, indien zij meer dan één van de volgende drempels overschrijden:
 - jaargemiddelde van het personeelsbestand (in voltijdse equivalenten): 50
 - ontvangsten op jaarbasis, andere dan uitzonderlijke ontvangsten (exclusief btw): 7.300.000 EUR
 - balanstotaal: 3.650.000 EUR.

⁴ Verenigingen zonder winstoogmerk (vzw), internationale verenigingen zonder winstoogmerk (ivzw), private stichtingen en stichtingen van openbaar nut.

3.2.2 Niet in de statistieken opgenomen jaarrekeningen van verenigingen

Zijn niet opgenomen in de statistieken, de jaarrekeningen van:

- de kleine vzw's en stichtingen, welke hun jaarrekening bij de griffie van de rechtbank van koophandel neerleggen;
- de grote vzw's en stichtingen die vanwege de aard van hun hoofdactiviteit onderworpen zijn aan specifieke regels en hun jaarrekening volgens een "afwijkend model" opmaken en neerleggen bij de Balanscentrale;
- de grote verenigingen bedoeld in artikel 1, 1° van de *wet van 14 juli 1989 betreffende de beperking en controle van de verkiezingsuitgaven aangegaan voor de verkiezing van de federale Kamers, alsook de financiering en open boekhouding van de politieke partijen.*

3.2.3 Sectorale uitsplitsing van enkele kenmerkende grootheden - Boekjaar 2014

	Aantal verenigingen				Balanstotaal				Personeelsbestand			
					(in miljoenen EUR)				(in duizenden VTE)*			
	Volledig model	Verkort model	TOTAAL	%	Volledig model	Verkort model	TOTAAL	%	Volledig model	Verkort model	TOTAAL	%
Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	800	1.909	2.709	39,2	17.294	3.246	20.540	40,9	191,9	41,9	233,8	65,4
Onderwijs	289	653	942	13,6	3.697	1.412	5.109	10,2	45,6	10,4	56,0	15,7
Kunst, amusement en recreatie	44	586	630	9,1	581	963	1.544	3,1	4,3	6,7	11,0	3,1
Diverse verenigingen	119	1.442	1.561	22,6	2.870	5.489	8.359	16,7	5,4	12,9	18,3	5,1
Andere activiteiten	175	902	1.077	15,6	10.719	3.910	14.629	29,2	26,1	12,4	38,5	10,8
Totaal van de verenigingen	1.427	5.492	6.919	100,0	35.161	15.020	50.181	100,0	273,3	84,2	357,5	100,0

* VTE: gemiddeld personeelsbestand in voltijdse equivalenten.

3.3 Sociale balansen

Alle bij de Nationale Bank neergelegde of aan de Nationale Bank bezorgde sociale balansen die aan de door de Balanscentrale bepaalde kwaliteitseisen voldoen, worden in de statistieken opgenomen.

In tegenstelling tot de balans, de resultatenrekening en de toelichting van de gestandaardiseerde jaarrekening is de sociale balans niet onderworpen aan verplichte rekenkundige en logische controles.

Dit belet niet dat de Balanscentrale, om de samenhang van de statistische gegevens te waarborgen, intern talrijke rekenkundige en logische controles uitvoert op de gegevens van de individuele sociale balansen.

3.3.1 Sociale balansen opgenomen in de statistieken

Het gaat over de sociale balansen van:

- ondernemingen, vzw's en stichtingen die hun sociale balans als integraal deel van de jaarrekening moeten opmaken en openbaar maken door neerlegging bij de Balanscentrale, weze dit volgens het volledig of verkort gestandaardiseerd model, dan wel volgens een specifiek of afwijkend jaarrekeningmodel. De ondernemingen moeten hun sociale balans invullen vanaf 1 werknemer, terwijl de vzw's en stichtingen slechts een sociale balans moeten invullen vanaf een gemiddelde op jaarbasis van 20 voltijdse equivalenten;
- ondernemingen naar buitenlands recht die in België een bijkantoor hebben;
- buitenlandse vzw's die in België een centrum van werkzaamheden hebben;
- ziekenhuizen die noch een handelsvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, noch een vzw zijn, maar niettemin hun sociale balans dienen te bezorgen;
- andere privaatrechtelijke rechtspersonen die geen jaarrekening moeten neerleggen, maar wel een sociale balans, van zodra zij ten minste 20 personeelsleden, uitgedrukt in voltijdse equivalenten, tewerkstellen.

3.3.2 Uitsplitsing naargelang de rechtsvorm en de aard van het gebruikte model van sociale balans

Rechtsvorm	Aantal ondernemingen en verenigingen die hun sociale balans hebben neergelegd volgens een			Personeelsbestand uitgedrukt in VTE* (in duizenden)		
	volledig model	verkort model	Totaal	volledig model	verkort model	Totaal
Naamloze vennootschap	13.037	27.459	40.496	1.104,9	202,6	1.307,5
Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid	3.500	101.853	105.353	143,5	352,9	496,4
Coöperatieve vennootschap	6	196	202	0,4	0,5	0,9
Coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid	564	3.548	4.112	64,4	20,8	85,2
VZW	1.427	3.803	5.230	281,5	70,7	352,2
Andere rechtsvormen**	686	1.002	1.688	199,2	4,5	203,7
Totaal	19.220	137.861	157.081	1.794,0	651,9	2.445,9

* Rubriek 1003 van de sociale balans.

** Openbare instellingen en vennootschappen met als rechtsvorm VOF, GCV, ESV, private stichtingen ...

3.3.3 Sectorale uitsplitsing volgens de aard van het model

Sector	Aantal sociale balansen voor 2014			Totaal aantal tewerkgestelde personen in VTE* (in duizenden)		
	Volledig model	Verkort model	in % van de populatie	Volledig model	Verkort model	in % van de populatie
Landbouw, jacht, bosbouw en visserij	84	2.086	1,4	2,4	9,3	0,5
Energie- en waterhuishouding**	101	35	0,1	31,0	0,1	1,3
Verwerkende industrie**	3.133	10.681	8,8	371,5	74,6	18,2
Bouwnijverheid	1.255	21.930	14,8	81,2	101,6	7,5
Handel en horeca	6.156	49.389	35,4	297,4	188,4	19,9
Vervoer en telecommunicatie	1.515	5.537	4,5	186,9	38,0	9,2
Diensten aan ondernemingen en particulieren	4.282	37.882	26,8	388,0	164,3	22,6
Totaal van de niet-financiële ondernemingen	16.488	127.388	91,6	1.360,3	576,7	79,2
Non-profit sector	1.618	8.696	6,6	339,7	69,7	16,7
Financiële dienstverlening en verzekeringen	1.114	1.777	1,8	94,0	5,5	4,1
Totaal van alle sectorale activiteiten	19.220	137.861	100,0	1.794,0	651,9	100,0

* Rubriek 1003 van de sociale balans.

** De vervaardiging van cokes, geraffineerde aardolieproducten en splijt- en kweekstoffen inbegrepen.

4. Groeperingen waarvoor statistieken beschikbaar zijn

De Balanscentrale maakt statistieken volgens de activiteitssector en volgens de rechtsvorm.

4.1 Groeperingen volgens de activiteitssector

De sectorale groeperingen zoals gekozen door de Balanscentrale zijn bepaald door middel van de activiteitscode die zij aan elke onderneming of vereniging die een jaarrekening neerlegt toekent. De gebruikte codificatie is de NACE-BEL-nomenclatuur, gepubliceerd door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie van de FOD Economie, welke de Belgische versie is van de "Algemene nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese gemeenschappen", gepubliceerd door EUROSTAT.

De NACE-BEL-nomenclatuur is volgens een decimaal stelsel gecodeerd met meerdere detailniveau's en omvat secties en subsecties (gecodeerd met letters), afdelingen (2 cijfers), klassen (3 cijfers), groepen (4 cijfers) en subgroepen (5 cijfers).

De op de cd voorkomende statistieken van de Balanscentrale voor de boekjaren 2010 tot 2014 zijn gebaseerd op de NACE-BEL 2008 -nomenclatuur.

De lijst van de groeperingen waarvoor statistieken beschikbaar zijn voor het boekjaar 2014, hun samenstelling in termen van activiteitencode volgens de nomenclatuur NACE-BEL 2008, alsook het aantal ondernemingen en verenigingen op basis waarvan de verschillende categorieën van statistieken werden berekend, volgen achteraan dit document als bijlage 1.

Het opstellen van de statistieken voor de verenigingen en stichtingen gebeurt aan de hand van specifieke sectorale groeperingen. De lijst van deze specifieke sectoren werd bepaald door de Balanscentrale in samenwerking met diverse experts uit de verenigingssector, verenigd in de schoot van de werkgroep die belast was met het definiëren van een geheel van financiële ratio's specifiek voor de verenigingen en stichtingen (cfr punt 5.3). De lijst met deze groeperingen is opgenomen in de bijlage 1 onder punt 7.1.2.

4.2 Groeperingen per rechtsvorm

De totale in aanmerking genomen populatie voor de berekening van de statistieken met betrekking tot de groeperingen FJV008, FJV014, FJV015 en FJV016 behoort tot de sectorale groepering PU450 "Geheel van de ondernemingen", zonder de ondernemingen waarvan de activiteit onvoldoende bekend is. Elke onderscheiden rechtsvorm omvat ook de ondernemingen met sociaal oogmerk.

De in aanmerking genomen populatie voor de berekening van de statistieken met betrekking tot de groepering FJV017 wordt gevormd door de verenigingen zonder winstoogmerk die een standaard jaarrekeningmodel neergelegd hebben, ongeacht tot welke sector zij behoren.

5. Gepubliceerde statistieken

5.1 Globalisaties van rubrieken

De globalisaties van rubrieken zijn afzonderlijk berekend voor de drie categorieën van statistieken en hebben betrekking op

- de jaarrekeningen van ondernemingen;
- de jaarrekeningen van verenigingen en stichtingen;
- sociale balansen.

Zij zijn het resultaat van de optelling van al de bedragen van gelijknamige rubrieken en subrubrieken met dezelfde benaming uit de individuele jaarrekeningen en/of sociale balansen die behoren tot één van de drie statistische populaties. Op die manier wordt een totaalbedrag verkregen voor elke post voor respectievelijk het volledig model, het verkort model en deze twee modellen samen⁵. Het aantal ondernemingen of verenigingen dat tussenkomt bij de vorming van de twee eerste totaalbedragen wordt eveneens vermeld.

Als een rubriek niet bestaat voor één van beide modellen, wordt dit in de kolommen der geglobaliseerde bedragen en het aantal ondernemingen of verenigingen aangeduid met een sterretje "*". In zo'n geval is er evenmin een totaalbedrag voor de volledige en verkorte modellen samen; dit wordt op dezelfde manier aangeduid.

Voor de meeste rubrieken die, zoals bijvoorbeeld het bedrijfsresultaat, zowel met een positief als met een negatief bedrag kunnen voorkomen, werd geen compensatie uitgevoerd: voor zulke rubrieken verschijnen in de globalisaties de som van de positieve bedragen en de som van de negatieve bedragen afzonderlijk. Deze werkwijze laat toe een inzicht te hebben in de manier waarop de nettobedragen, die de lezer door de verrekening van de positieve en de negatieve bedragen gemakkelijk zelf kan berekenen, tot stand zijn gekomen.

De aandacht wordt gevestigd op het feit dat het op basis van de jaarrekeningen niet mogelijk is de onderlinge financieel-economische relaties van de ondernemingen die behoren tot eenzelfde groep te elimineren. De globalisaties mogen bijgevolg niet worden beschouwd als geconsolideerde rekeningen.

⁵ Om de leesbaarheid te bevorderen worden alle bedragen van de statistieken - die in eenheden EUR berekend zijn - afgerond op en uitgedrukt in duizenden EUR. Daardoor kan er een klein verschil voorkomen tussen de waarde van een totaalrubriek en de som van de bedragen van zijn detailrubrieken.

5.2 Gepubliceerde ratio's voor ondernemingen

De manier van berekenen van de ratio's is anders voor de statistische populatie van de jaarrekeningen van ondernemingen dan voor de statistische populatie van de jaarrekeningen van verenigingen.

5.2.1 Algemeen

Bij de keuze van de ratio's die de Balanscentrale berekent voor de volledige en verkorte modellen van jaarrekeningen van ondernemingen werd rekening gehouden met:

- het advies dat de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven op 18 december 1981 heeft verstrekt betreffende het opstellen van een globale statistiek van boekhoudkundige ratio's op basis van de door de ondernemingen volgens het gestandaardiseerde model neergelegde jaarrekeningen;
- de werkzaamheden van het Belgisch Centrum voor Normalisatie van de Accountancy en het Revisoraat, waarvan de resultaten in februari 1985 werden gepubliceerd in de brochure "Zicht op de jaarrekening".

5.2.2 Ratio's die voor de ondernemingen berekend worden

De gepubliceerde ratio's zijn ingedeeld in vier groepen, naargelang ze betrekking hebben op:

- **de exploitatie**

Deze ratio's zijn indicatoren voor de industriële en commerciële doeltreffendheid van een vennootschap, zonder rekening te houden met haar financiële en uitzonderlijke resultaten. Ze zijn gebaseerd op de verkoopmarge van de onderneming en haar toegevoegde waarde.

- **de rendabiliteit**

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de bruto- en netto-rendabiliteit van het eigen vermogen enerzijds en deze van het totaal geïnvesteerd vermogen of het totaal der activa anderzijds. Bij de bepaling van de rendabiliteit van het totaal der activa wordt het resultaat van de onderneming vóór aftrek van de financiële kosten en vóór belastingen vergeleken met het balanstotaal.

- **de financiële structuur**

Deze ratio's laten toe de liquiditeit en de solvabiliteit van de onderneming na te gaan.

De liquiditeit geeft aan in welke mate de onderneming haar schulden op korte termijn kan voldoen. Deze analyse wordt aangevuld met de berekening van de rotatie van de voorraden en van het aantal dagen krediet dat aan de klanten toegekend en van de leveranciers bekomen wordt.

De solvabiliteit wordt bepaald door het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen.

- **de investeringen**

De aanschaffingen van materiële vaste activa worden vergeleken met de toegevoegde waarde enerzijds en de materiële vaste activa anderzijds.

In het totaal werden 21 ratio's berekend voor de jaarrekeningen van ondernemingen, opgesteld volgens het volledig model, en 19 voor de jaarrekeningen van ondernemingen, opgesteld volgens het verkort model.

Het betreft volgende ratio's:

	Berekend voor de jaarrekeningen opgesteld volgens het	
	volledig model	verkort model
<u>Exploitatie</u>		
1. Brutoverkoopmarge..... %	X	X
2. Nettoverkoopmarge..... %	X	X
3. Toegevoegde waarde/Bedrijfsopbrengsten..... %	X	X
4. Toegevoegde waarde per personeelslid (in EUR)	X	X
5. Toegevoegde waarde/Bruto materiële vaste activa..... %	X	X
6. Personeelskosten/Toegevoegde waarde..... %	X	X
7. Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten/Toegevoegde waarde..... %	X	X
8. a. Kosten van de schulden/Toegevoegde waarde..... %	X ⁶	
b. Financiële kosten/Toegevoegde waarde..... %		X ⁶
<u>Rendabiliteit</u>		
9. Nettorendabiliteit van het eigen vermogen, na belasting..... %	X	X
10. Cashflow/Eigen vermogen..... %	X	X
11. Brutorendabiliteit van het totaal der activa, vóór belasting en		
a. kosten van de schulden..... %	X ⁶	
b. financiële kosten..... %		X ⁶
12. Nettorendabiliteit van het totaal der activa, vóór belasting en		
a. kosten van de schulden..... %	X ⁶	
b. financiële kosten..... %		X ⁶
<u>Financiële structuur</u>		
13. Liquiditeit in ruime zin.....	X	X
14. Liquiditeit in enge zin.....	X	X
15. Rotatie van de voorraad handelsgoederen, grond- en hulpstoffen.....	X	n.b.
16. Rotatie van de voorraad goederen in bewerking en gereed product.....	X	n.b.
17. Aantal dagen klantenkrediet.....	X	X
18. Aantal dagen leverancierskrediet.....	X	X
19. Financiële onafhankelijkheidsgraad..... %	X	X
<u>Investerings</u>		
20. Aanschaffingen van materiële vaste activa/Toegevoegde waarde..... %	X	X
21. Vernieuwingsgraad inzake materiële vaste activa..... %	X	X

n.b.: niet beschikbaar.

⁶ Voor de definitie, die verschilt naargelang het een volledig dan wel een verkort model betreft, wordt verwezen naar punt 5.2.5. "Definitie van de ratio's".

Verkoopmarges (ratio's 1 en 2)⁷

Het bedrijfsresultaat dat tijdens het boekjaar werd gerealiseerd, kan worden berekend voor of na aanrekening van de niet-kaskosten met bedrijfskarakter.

De niet-kaskosten zijn de geboekte afschrijvingen, de waardeverminderingen, en de voorzieningen voor risico's en kosten.

Het brutobedrijfsresultaat is dan het bedrijfsresultaat vóór aanrekening van de niet-kaskosten; het nettobedrijfsresultaat is het saldo dat overblijft na verrekening van de niet-kaskosten.

De verhouding tussen het bedrijfsresultaat en de verkopen is de verkoopmarge.

Voor **volledige jaarrekeningen** wordt het bedrijfsresultaat vergeleken met de som van de omzet en de andere bedrijfsopbrengsten, verminderd met de exploitatiesubsidies en de van de overheid ontvangen bedragen als compensatie voor minontvangsten ten gevolge van de toegepaste tarifieringspolitiek.

Voor **verkorte jaarrekeningen** kan het bedrijfsresultaat enkel met de omzet vergeleken worden.

Voor de **berekening van de nettoverkoopmarge** wordt het nettobedrijfsresultaat verhoogd met de door de overheid toegekende kapitaalsubsidies, aangerekend op het resultaat van het boekjaar onder de rubriek "Andere financiële opbrengsten". Deze kapitaalsubsidies zijn niet noodzakelijk afhankelijk van een investering in vaste activa, maar worden in deze context toch beschouwd als een factor die de afschrijvingskosten vermindert.

Voor de **berekening van de brutoverkoopmarge** vergt de aanrekening van de kapitaalsubsidies geen correctie: het effect van de vermindering van de afschrijvingskosten wordt gecompenseerd door een even grote toename van het nettobedrijfsresultaat in de teller.

Toegevoegde waarde (ratio's 3 tot 8 en 20)

De bruto toegevoegde waarde vertegenwoordigt de waarde die de onderneming, door de inzet van haar productiefactoren, toevoegt aan de waarde van de verbruikte goederen en diensten.

Ze wordt bekomen door de **waarde van de productie** (de algebraïsche som van de verkochte productie in ruime zin⁸, de geproduceerde vaste activa en de wijziging van de voorraden goederen in bewerking en gereed product en van de bestellingen in uitvoering) te verminderen met het **intermediair verbruik** (de algebraïsche som van de kosten van de handelsgoederen, de grond- en hulpstoffen, de diensten en de diverse goederen).

Een vergelijking van het bedrag van deze bruto toegevoegde waarde met bepaalde gegevens uit de jaarrekening geeft inlichtingen omtrent:

- de globale prestatie van de onderneming en de efficiëntie van de ingezette middelen. Dit is het geval voor de ratio's "Toegevoegde waarde per personeelslid" en "Toegevoegde waarde/Bruto materiële vaste activa";
- het deel van de activiteit van de onderneming dat overeenkomt met een inkomenscreatie: "Toegevoegde waarde/Bedrijfsopbrengsten"⁹;
- de investeringsinspanning ("Aanschaffingen van materiële vaste activa/Toegevoegde waarde");

⁷ De bedoelde ratio's worden aangeduid met het nummer waaronder ze voorkomen in punt 5.2.5. "Definitie van de ratio's".

⁸ Dit is de omzet en de andere bedrijfsopbrengsten, verminderd met de exploitatiesubsidies en de vanwege de overheid ontvangen compenserende bedragen.

⁹ Deze verhouding wordt beïnvloed door de graad van verticale integratie van de ondernemingen.

- het relatief belang van de kosten van de schulden, de personeelskosten en de niet-kaskosten (afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten).

Er dient vermeld dat de individuele ratio's $\frac{\text{toegevoegde waarde}}{\text{personeelsbestand}}$ en $\frac{\text{personeelskosten}}{\text{toegevoegde waarde}}$ niet berekend werden voor de ondernemingen die geen gegevens over het personeelsbestand of geen personeelskosten hebben vermeld. Dit is namelijk het geval voor een aantal intercommunales (die deel uitmaken van de groeperingen PU2201 en PU2202) die hoofdzakelijk werken met personeel dat te hunner beschikking wordt gesteld door ondergeschikte openbare besturen.

Nettorendabiliteit van het eigen vermogen na belasting (ratio 9)

Het nettoresultaat dat de onderneming boekt na de betaling van alle bedrijfs-, financiële en uitzonderlijke kosten en belastingen is in principe ter beschikking van de aandeelhouders of de vennoten.

Het nettoresultaat van het boekjaar wordt vergeleken met het eigen vermogen, op voorwaarde dat dit eigen vermogen positief is. De berekening van deze ratio heeft in het tegengestelde geval geen zin: voor een onderneming die bovendien een negatief nettoresultaat heeft zou immers een positief rendement bekomen worden.

Cashflow/Eigen vermogen (ratio 10)

- a. Het begrip "cashflow" dat in deze ratio wordt gebruikt, is **berekend per som**. De cashflow is dan gelijk aan het resultaat van het boekjaar na belastingen vermeerderd met de nettokosten die geen kasuitgaven meebrengen (afschrijvingen, waardeverminderingen, voorzieningen).

De cashflow kan ook per **verschil** worden berekend. In dit geval komt die overeen met:

- de kasopbrengsten, dit zijn de opbrengsten die contant of op termijn ontvangen worden, nl.: de bedrijfsopbrengsten (inclusief de geproduceerde vaste activa), de financiële opbrengsten (na aftrek van het deel van de kapitaalsubsidies aangerekend op het resultaat), de meerwaarde bij de realisatie van vaste activa, de andere uitzonderlijke opbrengsten en de regularisatie van de belastingen en terugneming van voorzieningen voor belastingen;
- verminderd met de kaskosten, dit zijn kosten met betrekking tot het boekjaar die contant of op termijn worden betaald, nl. de handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, diensten en diverse goederen, de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen, de andere bedrijfskosten, de kosten van schulden, de andere financiële kosten, de andere uitzonderlijke kosten en de belastingen.

De cashflow wordt positief beïnvloed door de tijdens het boekjaar als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfs- en uitzonderlijke kosten; de activering vermindert inderdaad de bedrijfs- en uitzonderlijke kosten die op het boekjaar betrekking hebben.

- b. De verhouding "Cashflow/Eigen vermogen" geeft de maximumcapaciteit van de onderneming om bruto-inkomen te genereren, onafhankelijk van de aanwending ervan.

Rendabiliteit van het totaal der activa (ratio's 11 en 12)

Het totaal resultaat van de onderneming kan gesteld worden tegenover het totaal van de geïnvesteerde middelen, onafhankelijk van de financieringswijze van de activa.

In deze optiek omvat het totaal resultaat van de onderneming, naast het resultaat van het boekjaar, ook de nettokosten van de schulden en, indien de onderneming winst heeft gemaakt, de belastingen die erop betrekking hebben¹⁰.

De ratio van de rendabiliteit van het totaal der activa is dan de verhouding tussen dit totaal resultaat en het balanstotaal en kan zowel bruto als netto worden berekend, naargelang in de teller het resultaat van het boekjaar al dan niet wordt verhoogd met de nettotoevoegingen aan de afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen en uitgestelde belastingen.

Het belang van deze ratio is tweërlei:

- enerzijds laat de ratio toe het resultaat te vergelijken van ondernemingen met een verschillende financiële structuur. De ratio is immers onafhankelijk van het respectieve aandeel van het eigen en het vreemd vermogen in het totaal vermogen. De verdeling van het globaal resultaat onder de verschillende begunstigen (schuldeisers, overheid, vennoten) speelt evenmin een rol;
- anderzijds vormt de ratio één van de verklarende elementen van de rendabiliteit van het eigen vermogen. Deze laatste kan immers worden uitgedrukt als het product van de rendabiliteit van het totaal der activa en de "financiële hefboomcoëfficiënt" (verder afgekort als FHC):

$$\frac{\text{Nettoresultaat vóór belastingen}}{\text{Eigen vermogen}} = \frac{\text{Nettoresultaat vóór belastingen en kosten v/d schulden}}{\text{Totaal vermogen}} \times \text{"FHC"}$$

$$\text{waarbij "FHC"} = \frac{\text{Nettoresultaat vóór belastingen/Nettoresultaat vóór belastingen en financiële kosten}}{\text{Eigen vermogen/Totaal vermogen}}$$

Liquiditeit (ratio's 13 en 14)

De liquiditeitsratio's laten toe na te gaan in welke mate de ondernemingen hun verplichtingen op korte termijn kunnen nakomen door middel van hun beschikbare en gemakkelijk te realiseren activa.

Men onderscheidt de liquiditeit in ruime zin of "current ratio" en de liquiditeit in enge zin, ook "quick ratio" of "acid test" genoemd.

De **liquiditeit in ruime zin** geeft een eerste evaluatie van de liquiditeitsgraad en vergelijkt het totaal van de realiseerbare en beschikbare activa (voorraden en bestellingen in uitvoering, vorderingen op ten hoogste één jaar, geldbeleggingen, liquide middelen en overlopende rekeningen van het actief) met de schulden op korte termijn, inclusief de overlopende rekeningen op het passief.

De **liquiditeit in enge zin** houdt geen rekening met de voorraden (welke moeilijker realiseerbaar zijn op korte termijn) en met de overlopende rekeningen. Deze laatste hebben immers een duidelijk heterogeen karakter: de overlopende rekeningen van het actief omvatten namelijk zowel over te dragen kosten als verworven opbrengsten, terwijl de overlopende rekeningen van het passief zowel uit toe te rekenen kosten als over te dragen opbrengsten bestaan.

Hoe hoger de waarde van deze ratio, hoe meer activa aanwezig zijn die op korte termijn kunnen worden omgezet om de verplichtingen op korte termijn na te kunnen komen.

¹⁰ Voor de kleine ondernemingen komt het resultaat vóór financiële kosten en vóór belastingen overeen met de som van het bedrijfsresultaat, het uitzonderlijke resultaat en de financiële opbrengsten.

Voorraadrotatie (ratio's 15 en 16)

De voorraadrotatieratio's laten in homogene sectorale groeperingen toe de liquiditeitsgraad van de voorraden en de efficiëntie van het voorraadbeheer te vergelijken.

Een onderscheid wordt gemaakt tussen de voorraad handelsgoederen en grond- en hulpstoffen en de voorraad goederen in bewerking en gereed product.

Ongeacht de aard van de voorraden, mag er worden gesteld dat er een noodzakelijk en voldoende bedrag in geïnvesteerd dient te worden en gestreefd moet worden naar een zo hoog mogelijke voorraadrotatie: hoe sneller de voorraden worden gerealiseerd, hoe hoger hun liquiditeit is. De grootte van de voorraadrotatie hangt wel af van de aard van de geproduceerde en/of verkochte goederen en van de economische sector waartoe de onderneming behoort.

De twee onderscheiden ratio's kunnen enkel worden berekend voor volledige jaarrekeningen.

Een specifiek probleem doet zich voor door het feit dat in de modellen de "Onroerende goederen bestemd voor verkoop" allemaal samen in eenzelfde voorraadrubriek (met code 35) zijn opgenomen, zonder onderscheid tussen de door de onderneming aangekochte dan wel vervaardigde onroerende goederen.

Er werd dan ook verondersteld dat de bedragen die voor deze rubriek worden opgegeven, enkel voor ondernemingen uit de bouwnijverheid hoofdzakelijk zelf vervaardigde onroerende goederen vertegenwoordigen, en dat het voor ondernemingen uit de andere sectoren vooral gaat om aangekochte onroerende goederen bestemd om te worden doorverkocht.

Bijgevolg maakt de betrokken rubriek met code 35 deel uit van de noemer van:

- de ratio "rotatie van de voorraad goederen in bewerking en gereed product" voor de bouwnijverheid (groepering PU300)¹¹ en de deelsectoren van de bouwnijverheid;
- de ratio "rotatie van de voorraad handelsgoederen, grond- en hulpstoffen" voor alle andere sectoren.

Bovendien zijn deze ratio's "niet-significant" en met een sterretje ("*") gemarkeerd voor bepaalde sectoren, namelijk:

- de ratio "rotatie van de voorraad goederen in bewerking en gereed product" voor de ondernemingen die deel uitmaken van de sectoren distributie van energie en water, handel, vervoer en verkeer en diensten (groeperingen PU2201, PU2202, PU310, PU320, PU340, DE60 tot 62 en de deelsectoren daarvan)¹¹ ;
- de ratio "rotatie van de voorraad handelsgoederen, grond- en hulpstoffen" voor de dienstverlenende instellingen die de populatie van de groeperingen PU340 en de deelsectoren daarvan¹¹ vormen.

Duur van het toegestane en verkregen krediet (ratio's 17 en 18)

Het aantal dagen klantenkrediet verwijst naar de gemiddelde tijdsduur die verloopt tussen het ontstaan van de handelsvorderingen en de inning ervan.

Het aantal dagen leverancierskrediet is het gemiddeld aantal dagen dat verloopt tussen het ontstaan van de handelsschulden en hun betaling.

Zij moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, omdat hun berekening gesteund is op de vergelijking van een "flow" (het bedrag van de tijdens het boekjaar gerealiseerde verkopen of gedane inkopen van handelsgoederen, grond- en hulpstoffen en van diensten en diverse goederen) en een "stock" (de per einde boekjaar uitstaande handelsvorderingen en -schulden). Het is evident dat de toestand per einde boekjaar niet noodzakelijk representatief is voor het dagelijks gemiddelde van het boekjaar.

¹¹ Zie de lijst van de sectorale groeperingen achteraan in dit document.

Financiële onafhankelijkheidsgraad (ratio 19)

Deze ratio meet het aandeel van het eigen vermogen in het geheel van de actiemiddelen waarover de onderneming beschikt: hoe groter dit aandeel is, hoe minder de onderneming afhankelijk is van door derden verstrekte middelen.

Hij is één van de componenten van de financiële hefboomcoëfficiënt en bijgevolg van de rendabiliteit van het eigen vermogen vóór belastingen (cf. ratio's 11 en 12).

Aanschaffingen van materiële vaste activa/Toegevoegde waarde (ratio 20)

Deze ratio (investeringsquote) geeft een indicatie van de investeringsinspanning geleverd tijdens het boekjaar.

5.2.3 Gemiddelde ratio's en spreiding van ratio's in kwartielen

Wanneer de financiële **ratio's worden berekend op basis van de geglobaliseerde bedragen** voor een sector, brengen zij de graad van rendabiliteit, liquiditeit en solvabiliteit van die sector tot uiting. Het is evenwel niet duidelijk of de bekomen gemiddelde ratiowaarden kenmerkend zijn voor het merendeel van de ondernemingen die van de populatie deel uitmaken, dan wel in belangrijke mate bepaald worden door één of meer grote ondernemingen. Het is om die reden dat de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven een publicatie van een spreiding in kwartielen heeft geadviseerd.

Een **spreiding in kwartielen** is voor elke ratio het resultaat van de volgende bewerkingen: berekening van de ratiowaarde voor elke onderneming, rangschikking van de bekomen ratiowaarden in stijgende orde en bepaling van drie referentiewaarden, Q_1 , Q_2 en Q_3 , die zodanig worden gekozen dat

- 75 % van de ondernemingen een ratiowaarde hebben die groter is dan of gelijk is aan Q_1 ;
- 50 % van de ondernemingen een ratiowaarde hebben die groter is dan of gelijk is aan Q_2 ;
- 25 % van de ondernemingen een ratiowaarde hebben die groter is dan of gelijk is aan Q_3 .

Voor iedere ratio en elke sectorale groepering verdelen de waarden Q_1 , Q_2 en Q_3 de groep van ondernemingen dus in vier opeenvolgende subgroepen, die elk bestaan uit 25 % van het totaal aantal ondernemingen dat deel uitmaakt van de berekeningen. Deze waarden vormen referentiewaarden voor een onderneming die zich in haar sector wil situeren.

Ook het aantal ondernemingen waarvoor een ratiowaarde bestaat die deel uitmaakt van de berekening van de spreiding wordt vermeld.

5.2.4 Methodologische opmerkingen

- a. De gedetailleerde definitie van elke ratio wordt gegeven in punt 5.2.5 hierna. Naast de benaming van de rubrieken die voor hun berekening van belang zijn, wordt de code vermeld waarmee deze rubrieken voorkomen in de standaardmodellen die de Nationale Bank uitgeeft.
- b. De definitie van de ratio's die worden berekend voor de verkorte jaarrekeningen is niet altijd identiek met die van de overeenkomstige ratio's welke op basis van de gegevens van de volledige modellen worden verkregen.

Ook krijgen ratio's die voor het totaal der volledige en verkorte modellen worden berekend, om technische redenen dezelfde inhoud als de ratio's die voor de verkorte modellen gelden.

In een volledig model worden b.v. de kosten van de schulden afzonderlijk vermeld, waardoor de berekening van de ratio "Kosten van de schulden/Toegevoegde waarde" mogelijk wordt, terwijl in een verkort model enkel de vermelding voorzien is van het totaal der financiële kosten; vandaar dat voor de verkorte modellen en voor het totaal der volledige en verkorte modellen enkel de verhouding "Financiële kosten/Toegevoegde waarde" kan worden berekend.

Deze voor het geheel van de ondernemingen berekende ratio dient niettemin met voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd omwille van het belang dat de "andere financiële kosten" hebben voor de volledige modellen.

- c. De ondernemingen die van de mogelijkheid gebruik maken om een verkorte jaarrekening neer te leggen, zijn niet verplicht hun omzet of het bedrag van de verbruikte handelsgoederen en grond- en hulpstoffen en van de aangekochte diensten en diverse goederen die ten laste van het boekjaar vallen, te vermelden.

De hierna volgende ratio's, waarin deze rubrieken voorkomen, hebben dan ook enkel betrekking op de ondernemingen die deze gegevens hebben vermeld:

- (bruto- en netto)verkoopmarge;
- toegevoegde waarde/bedrijfsopbrengsten;
- aantal dagen klantenkrediet;
- aantal dagen leverancierskrediet.

- d. Opdat de resultaten hun betekenis zouden behouden, werden bepaalde **ondernemingen uit de ratioberekeningen geweerd**:

- voor de ratio's waarbij de verhouding wordt gemaakt tussen één of meerdere rubrieken uit de resultatenrekening en één of meerdere rubrieken uit de balans: de ondernemingen met een boekjaar van meer of minder dan 12 maanden;
- voor de ratio's die rekening houden met het personeel (personeelskosten of tewerkgesteld personeel) en de toegevoegde waarde: de ondernemingen die geen personeelskosten of tewerkgesteld personeel hebben vermeld.

Met hetzelfde doel werden bepaalde ondernemingen uitgesloten voor de berekening van de spreiding in kwartielen, terwijl ze toch tussenkomen voor dezelfde ratio berekend op basis van de geglobaliseerde bedragen; het betreft:

- voor de ratio's van de rendabiliteit van het eigen vermogen: de ondernemingen met een eigen vermogen dat negatief of nul is;
- voor de ratio's waarvan de noemer bestaat uit de toegevoegde waarde: de ondernemingen met een toegevoegde waarde die negatief of nul is.

Aangezien alle ondernemingen bijdragen tot de globalisaties, en bijgevolg de gemiddelde ratio's beïnvloeden, zal de statistische populatie voor de ratiospreidingen in die gevallen verschillen van die voor de globalisaties en de gemiddelde ratio's. De voorwaarden die moeten vervuld zijn opdat de berekening van de ratio zou uitgevoerd worden, zijn in de tabel 5.2.5 vermeld.

- e. Enkele ratio's hebben inhoudelijk geen zin voor bepaalde sectoren. In zulke gevallen wordt in de ratiotabellen een sterretje ("*") vermeld op de plaats waar de kwartielen worden opgegeven.
- f. Behalve de eerder vermelde gevallen wordt de waarde van bepaalde ratio's niet berekend omwille van de volgende redenen:

Reden van niet-berekening van de ratiowaarde	Vermelding
Het aantal significante waarden is onvoldoende voor de groepering	n.s. (niet-significant)
Noemer nul of afwezig en/of teller nul of afwezig	onb. (onbepaald)
Waarde (ver) boven de normale waarde	n.v. (niet-voorstelbaar)

Een onderneming die tijdens het boekjaar niet heeft geïnvesteerd, zal dus voor de ratio's "Aanschaffingen materiële vaste activa/ Toegevoegde waarde" en "Aanschaffingen materiële vaste activa/ Materiële vaste activa op het einde van het vorige boekjaar" als waarde "onbepaald" meekrijgen die niet tussenkomt bij de berekening van de spreiding voor deze ratio's. De berekening van de spreidingswaarden is dus in het voorbeeld enkel bepaald door de ondernemingen die tijdens het beschouwde boekjaar geïnvesteerd hebben. Het aantal ondernemingen dat niet heeft geïnvesteerd, kan worden afgeleid uit de vergelijking van het aantal ondernemingen dat in de globalisatiestatistiek is vermeld voor de rubriek 20/58 "Balanstotaal" enerzijds en het aantal ondernemingen dat eveneens in de globalisatiestatistiek is vermeld voor de investeringsrubrieken 8169, 8229 en 8299 uit de staat van de materiële vaste activa anderzijds.

5.2.5 Definitie van de ratio's voor ondernemingen

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
A. EXPLOITATIE		
1. BRUTOVERKOOPMARGE		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De omzet moet ingevuld zijn	(verplichte vermelding)	70 > 0
Teller		
Bedrijfswinst (-verlies)	+ 9901	+ 9901
Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten	+ 630 + 631/4 + 635/7	+ 630 + 631/4 + 635/7
Noemer		
Omzet	+ 70	+ 70
Andere bedrijfsopbrengsten	+ 74	n.b.
Exploitatiesubsidies en vanwege de overheid ontvangen compenserende bedragen	- 740	n.b.
Ratio = T/N * 100		
2. NETTOVERKOOPMARGE		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De omzet moet ingevuld zijn	(verplichte vermelding)	70 > 0
Teller		
Bedrijfswinst (-verlies)	+ 9901	+ 9901
Door de overheid toegekende kapitaalsubsidies, aangerekend op het resultaat	+ 9125	+ 9125
Noemer		
Dezelfde als voor ratio 1		
Ratio = T/N * 100		
3. TOEGEVOEGDE WAARDE / BEDRIJFSOPBRENGSTEN		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De rubriek "Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, diensten en diverse goederen" moet ingevuld zijn	(verplichte vermelding)	60/61 > 0
Teller (bruto toegevoegde waarde)		
Bedrijfsopbrengsten	+ 70/74	
Exploitatiesubsidies en vanwege de overheid ontvangen compenserende bedragen	- 740	
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	- 60	
Diensten en diverse goederen	- 61	
Raming van de bruto toegevoegde waarde: Brutomarge		+ 9900

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
Noemer Bedrijfsopbrengsten Exploitatiesubsidies en vanwege de overheid ontvangen compenserende bedragen Raming van de bedrijfsopbrengsten: Brutomarge Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen; diensten en diverse goederen Ratio = T/N * 100	+ 70/74 - 740	+ 9900 + 60/61
4. TOEGEVOEGDE WAARDE PER PERSONEELSLID		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden ¹²	12 maanden	12 maanden
Het gemiddeld personeelsbestand berekend in voltijdse equivalenten moet groter zijn dan nul	9087 > 0	9087 > 0
Teller Dezelfde als voor ratio 3 Noemer Gemiddeld personeelsbestand berekend in voltijdse equivalenten Ratio = T/N (EUR)	9087	9087
5. TOEGEVOEGDE WAARDE / BRUTO MATERIËLE VASTE ACTIVA		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden (a)	12 maanden	12 maanden
Teller Dezelfde als voor ratio 3 Noemer Rekenkundig gemiddelde van de aanschaffingswaarde van de materiële vaste activa: - per einde van het vorige boekjaar - per einde van het boekjaar Ratio = T/N * 200	+ 8199P ¹³ + 8199 ¹⁴	+ 8199P + 8199

¹² Deze voorwaarde geldt voor de berekening van de spreidingsmaat, maar niet voor de ratio die berekend wordt op basis van de geglobaliseerde bedragen.

¹³ 8199P = 8191P tot 8196P.

¹⁴ 8199 = 8191 tot 8196.

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
6. AANDEEL VAN DE PERSONEELSKOSTEN IN DE TOEGEVOEGDE WAARDE		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De rubriek "Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen" moet positief zijn	62 > 0	62 > 0
De noemer moet positief zijn ¹⁵	(9800-740) > 0	9800 > 0
Teller Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen Voorzieningen voor pensioenen: nettotoevoegingen of nettobestedingen en -terugnemingen	+ 62 + 635	+ 62 n.b.
Noemer Identiek met de teller van ratio 3		
Ratio = T/N * 100		
7. AANDEEL VAN DE AFSCHRIJVINGEN, WAARDE-VERMINDERINGEN EN VOORZIENINGEN VOOR RISICO'S EN KOSTEN IN DE TOEGEVOEGDE WAARDE		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn ¹⁵	(9800-740) > 0	9800 > 0
Teller Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten die deel uitmaken van de bedrijfskosten	+ 630 + 631/4 + 635/7 - 635	+ 630 + 631/4 + 635/7
Noemer Identiek met de teller van ratio 3		
Ratio = T/N * 100		
8. AANDEEL VAN DE KOSTEN VAN DE SCHULDEN IN DE TOEGEVOEGDE WAARDE		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn ¹⁵	(9800-740) > 0	9800 > 0
Teller Financiële kosten waarvan: Kosten van de schulden Bedrag van het disconto ten laste van de onderneming bij de verhandeling van de vorderingen	+ 650 + 653	+ 65
Noemer Identiek met de teller van ratio 3		
Ratio = T/N * 100		

¹⁵ Deze voorwaarde geldt voor de berekening van de spreidingsmaat, maar niet voor de ratio die berekend wordt op basis van de geglobaliseerde bedragen.

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
B. RENDABILITEIT		
9. NETTORENDABILITEIT VAN HET EIGEN VERMOGEN NA BELASTING		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden (a)	12 maanden	12 maanden
De noemer moet positief zijn ¹⁶	10/15 > 0	10/15 > 0
Teller		
Winst (Verlies) van het boekjaar	+ 9904	+ 9904
Noemer		
Eigen vermogen	+ 10/15	+ 10/15
Ratio = T/N * 100		
10. CASHFLOW / EIGEN VERMOGEN		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden (a)	12 maanden	12 maanden
De noemer moet positief zijn ¹⁶	10/15 > 0 ¹⁶	10/15 > 0 ¹⁶
Teller		
Winst (Verlies) van het boekjaar	+ 9904	+ 9904
Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten	+ 630 + 631/4 + 6501 + 635/7 + 651 + 6560 - 6561 + 660 + 661 + 662	+ 631/4 + 635/7 + 656 + 8079 + 8279 ^{17 18} + 8475
Terugnemingen van afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten	- 760 - 761 - 762	- 8089 - 8289 ¹⁸ - 8485
Minderwaarden bij de realisatie van vaste activa	+ 663	n.b.
Door de overheid toegekende kapitaalsubsidies, aangerekend op het resultaat	- 9125	- 9125
Onttrekking aan de uitgestelde belastingen	- 780	- 780
Overboeking naar de uitgestelde belastingen	+ 680	+ 680
Noemer		
Dezelfde als voor ratio 9		
Ratio = T/N * 100		

¹⁶ Deze voorwaarde geldt voor de berekening van de spreidingsmaat, maar niet voor de ratio die berekend wordt op basis van de geglobaliseerde bedragen.

¹⁷ Afschrijvingen op oprichtingskosten niet inbegrepen.

¹⁸ Aangezien de rubrieken 8475 en 8485 eigen zijn aan verkorte modellen, dienen in geval van volledige modellen de overeenkomstige rubrieken [+ 847(1 tot 3) + 848(1 tot 3) - 860(1 tot 3) - 861(1 tot 3)] in de teller te worden bijgevoegd voor de berekening van de spreiding voor de verkorte en volledige jaarrekeningen samen.

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
11. BRUTORENDABILITEIT VAN HET TOTAAL DER ACTIVA, VÓÓR BELASTING EN KOSTEN VAN DE SCHULDEN		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden (a)	12 maanden	12 maanden
Teller		
Winst (Verlies) van het boekjaar	+ 9904	+ 9904
Financiële kosten		+ 65
waarvan: Kosten van de schulden	+ 650 + 653	
Door de overheid toegekende kapitaal- en interestsubsidies, aangerekend op het resultaat (onder de andere financiële opbrengsten)	- 9125 - 9126	- 9125 - 9126
Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten	+ 630 + 631/4 + 635/7 + 651 + 6560 - 6561 + 660 + 661 + 662	+ 631/4 + 635/7 + 8079 + 8279 + 8475 ¹⁹
Terugnemingen van afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten	- 760 - 761 - 762	- 8089 - 8289 - 8485 ¹⁹
Minderwaarden bij de realisatie van vaste activa	+ 663	n.b.
Belastingen op het resultaat (van het boekjaar)	+ 9134	+ 67/77
Onttrekking aan de uitgestelde belastingen	- 780	- 780
Overboeking naar de uitgestelde belastingen	+ 680	+ 680
Noemer		
Totaal der activa	+ 20/58	+ 20/58
Ratio = T/N * 100		
12. NETTORENDABILITEIT VAN HET TOTAAL DER ACTIVA, VÓÓR BELASTING EN KOSTEN VAN DE SCHULDEN		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden (a)	12 maanden	12 maanden
Teller		
Winst (Verlies) van het boekjaar	+ 9904	+ 9904
Financiële kosten		+ 65
waarvan: Kosten van de schulden	+ 650 + 653	
Door de overheid toegekende interestsubsidies, aangerekend op het resultaat	- 9126	- 9126
Belastingen op het resultaat (van het boekjaar)	+ 9134	+ 67/77
Noemer		
Totaal der activa	+ 20/58	+ 20/58
Ratio = T/N * 100		

¹⁹ Aangezien de rubrieken 8475 en 8485 eigen zijn aan verkorte modellen, dienen in geval van volledige modellen de overeenkomstige rubrieken [+ 847(1 tot 3) + 848(1 tot 3) - 860(1 tot 3) - 861(1 tot 3)] in de teller te worden bijgevoegd voor de berekening van de spreiding voor de verkorte en volledige jaarrekeningen samen.

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
C. FINANCIËLE STRUCTUUR		
13. LIQUIDITEIT IN RUIME ZIN		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
Geen enkele	-	-
Teller		
Vorraden en bestellingen in uitvoering	+ 3	+ 3
Vorderingen op ten hoogste één jaar	+ 40/41	+ 40/41
Geldbeleggingen	+ 50/53	+ 50/53
Liquide middelen	+ 54/58	+ 54/58
Overlopende rekeningen van het actief	+ 490/1	+ 490/1
Noemer		
Schulden op ten hoogste één jaar	+ 42/48	+ 42/48
Overlopende rekeningen van het passief	+ 492/3	+ 492/3
Ratio = T/N		
14. LIQUIDITEIT IN ENGE ZIN		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
Geen enkele	-	-
Teller		
Vorderingen op ten hoogste één jaar	+ 40/41	+ 40/41
Geldbeleggingen	+ 50/53	+ 50/53
Liquide middelen	+ 54/58	+ 54/58
Noemer		
Schulden op ten hoogste één jaar	+ 42/48	+ 42/48
Ratio = T/N		
15. ROTATIE VAN DE VOORRAAD HANDELSGOEDEREN, GROND- EN HULPSTOFFEN		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden (a)	12 maanden	n.b.
Teller		
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen (inkopen + afname van de voorraad - toename van de voorraad)	+ 60	n.b.
Noemer		
Grond- en hulpstoffen	+ 30/31	n.b.
Handelsgoederen	+ 34	n.b.
Onroerende goederen bestemd voor verkoop ²⁰	+ 35	n.b.
Vooruitbetalingen	+ 36	n.b.
Ratio = T/N		

²⁰ Voor alle sectoren uitgezonderd voor de sector "Bouwnijverheid" en de deelsectoren daarvan.

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
16. ROTATIE VAN DE VOORRAAD GOEDEREN IN BEWERKING EN GEREED PRODUCT		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden (a)	12 maanden	n.b.
Teller		
Bedrijfskosten	+ 60/64	n.b.
Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering	- 71	n.b.
Geproduceerde vaste activa	- 72	n.b.
Exploitatiesubsidies en vanwege de overheid ontvangen compenserende bedragen	- 740	n.b.
Door de overheid toegekende kapitaalsubsidies, aangerekend op het resultaat	- 9125	n.b.
Noemer		
Goederen in bewerking	+ 32	n.b.
Gereed product	+ 33	n.b.
Onroerende goederen bestemd voor verkoop ²¹	+ 35	n.b.
Bestellingen in uitvoering	+ 37	n.b.
Ratio = T/N		
17. AANTAL DAGEN KLANTENKREDIET		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden (b)	12 maanden	12 maanden
De omzet moet opgegeven zijn	(verplichte vermelding)	70 > 0
Teller		
Handelsvorderingen	+ 40	+ 40
De door de onderneming geëndosseerde handelseffecten in omloop	+ 9150	+ 9150
Noemer		
Omzet	+ 70	+ 70
Andere bedrijfsopbrengsten	+ 74	n.b.
Exploitatiesubsidies en vanwege de overheid ontvangen compenserende bedragen	- 740	n.b.
De belasting over de toegevoegde waarde, in rekening gebracht tijdens het boekjaar door de onderneming	+ 9146	n.b.
Ratio = T/N * 365 dagen		

²¹ Enkel voor de sector "Bouwnijverheid" en de deelsectoren daarvan.

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
18. AANTAL DAGEN LEVERANCIERSKREDIET		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden (b)	12 maanden	12 maanden
De rubriek "Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, diensten en diverse goederen" moet ingevuld zijn	(verplichte vermelding)	60/61 > 0
Teller		
Handelsschulden	+ 44	+ 44
Noemer		
Inkopen van handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	+ 600/8	
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen; diensten en diverse goederen		+ 60/61
Diensten en diverse goederen	+ 61	
De belasting over de toegevoegde waarde, in rekening gebracht tijdens het boekjaar aan de onderneming (aftrekbaar)	+ 9145	n.b.
Ratio = T/N * 365 dagen		
19. SOLVABILITEIT		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
Geen enkele	-	-
Teller		
Eigen vermogen	+ 10/15	+ 10/15
Noemer		
Totaal der passiva	+ 10/49	+ 10/49
Ratio = T/N * 100		

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
D. INVESTERINGEN		
20. BELANG VAN DE AANSCHAFFINGEN VAN MATERIËLE VASTE ACTIVA IN VERGELIJKING MET DE TOEGEVOEGDE WAARDE		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn ²²	(9800-740) > 0	9800 > 0
Teller		
Tijdens het boekjaar aangeschafte materiële vaste activa (met inbegrip van de geproduceerde vaste activa)	+ 8169 ²³	+ 8169
Meerwaarden op materiële vaste activa, verworven van derden	+ 8229 ²⁴	+ 8229
Afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa, verworven van derden	- 8299 ²⁵	- 8299
Noemer		
Identiek met de teller van ratio 3		
Ratio = T/N * 100		
21. VERNIEUWINGSGRAAD INZAKE MATERIËLE VASTE ACTIVA		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden (a)	12 maanden	12 maanden
Teller		
Dezelfde als voor ratio 20		
Noemer		
Aanschaffingswaarde van de materiële vaste activa per einde van het vorige boekjaar	+ 8199P ²⁶	+ 8199P
Meerwaarden op materiële vaste activa, per einde van het vorige boekjaar	+ 8259P ²⁷	+ 8259P
Afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa per einde van het vorige boekjaar	- 8329P ²⁸	- 8329P
Ratio = T/N * 100		

- (a) Vanaf boekjaar 2011 is deze voorwaarde uitsluitend geldig voor de berekening van de geglobaliseerde waarde van de ratio. Voor het berekenen van de spreidingsmaten wordt, indien het boekjaar verschillend is van 12 maanden, de teller van de ratio gedeeld door het aantal maanden van het boekjaar, vermenigvuldigd met 12.
- (b) Vanaf boekjaar 2011 is deze voorwaarde uitsluitend geldig voor de berekening van de geglobaliseerde waarde van de ratio. Voor het berekenen van de spreidingsmaten wordt, indien het boekjaar verschillend is van 12 maanden, de noemer van de ratio gedeeld door het aantal maanden van het boekjaar, vermenigvuldigd met 12.

²² Deze voorwaarde geldt voor de berekening van de spreidingsmaat, maar niet voor de ratio die berekend wordt op basis van de geglobaliseerde bedragen.

²³ 8169 = 8161 tot 8166.

²⁴ 8229 = 8221 tot 8226.

²⁵ 8299 = 8291 tot 8296.

²⁶ 8199P = 8191P tot 8196P.

²⁷ 8259P = 8251P tot 8256P.

²⁸ 8329P = 8321P tot 8326P.

5.3 Gepubliceerde ratio's voor verenigingen en stichtingen

5.3.1 Algemeen

De ratio's die door de Balanscentrale berekend worden op basis van de jaarrekeningen opgesteld volgens het volledige en verkorte model voor verenigingen en stichtingen werden bepaald door een werkgroep met verschillende experts uit de verenigingssector²⁹. Deze ratio's zijn beschikbaar vanaf het boekjaar 2009.

5.3.2 Beperkte representativiteit van de statistieken op basis van de jaarrekeningen van verenigingen en stichtingen

In tegenstelling met de statistieken opgesteld op basis van de jaarrekeningen van de niet-financiële ondernemingen hebben de statistieken opgesteld op basis van de standaardjaarrekeningen van verenigingen en stichtingen een **beperkte representativiteit**.

Eenzijds maken de zowat 90.000 kleine verenigingen en private stichtingen er geen deel van uit, daar ze geen jaarrekening hoeven neer te leggen bij de Balanscentrale.

Anderzijds is ongeveer 10 % van de jaarrekeningen van de grote verenigingen en stichtingen opgesteld volgens een afwijkend model, waardoor deze niet in de door de Balanscentrale berekende statistieken kunnen geïntegreerd worden. Het gaat voornamelijk om de sectoren onderwijs en ziekenhuizen.

Onderstaande tabel, opgesteld op basis van de jaarrekeningen neergelegd door de verenigingen en stichtingen voor boekjaar 2009, geeft een idee van de belangrijkheid van het gebruik van een afwijkend model volgens de activiteitensector

Standaardmodellen			Afwijkende modellen			
Sector (NACE-BEL-codes)	(1) Aantal ver.	(2) Balanstotaal (miljoen EUR)	Aantal ver.	Aantal ver. [% van (1)]	Balanstotaal (miljoen EUR)	Balanstotaal (% van (2))
Geheel van de activiteitensectoren	6.034	36.258	574	10	9.663	27
Landbouw en industrie (01 tot 43)	27	364				
Handel en diensten (45 tot 82)	827	8.863	10	1	665	8
Verblijfsaccommodaties, restaurants en cafés (55 tot 56)	102	373	2	2	5	1
Informatie en communicatie (58 tot 63)	67	360				
Financiële activiteiten en verzekeringen (64 tot 66)	34	1.327	6	18	362	27
Exploitatie van en handel in onroerend goed (68)	71	521				
Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten (69 tot 75)	182	1.647	1	1	298	18
Administratieve en ondersteunende diensten (77 tot 82)	339	4.441	1	0	1	0

²⁹ Maakten deel uit van de werkgroep: J. Christiaens (UGent), C. Van Wymeersch (FUNDP, Louvain School of Management), S. Verbruggen (Hogeschool-Universiteit Brussel), J.-P. Vincke (IBR), S. Podevijn, M. Brees (CBN), F. Khrouz, S. Rompteu (Solvay Business School, ULB), M. Lauwers (Vlaamse Overheid Departement Welzijn Volksgezondheid en Gezin), S. Mertens, M. Marée (ULg), A. Drouguet (Semafor asbl), C. Rigo, M. Vander Donckt, V. Hendrichs, C. Buydens (NBB).

Standaardmodellen			Afwijkende modellen			
Sector (NACE-BEL-codes)	(1) Aantal ver.	(2) Balanstotaal (miljoen EUR)	Aantal ver.	Aantal ver. [% van (1)]	Balanstotaal (miljoen EUR)	Balanstotaal [% van (2)]
Openbaar bestuur (84)	76	1.817	7	9	590	32
Onderwijs (85)	817	3.803	360	44	2.497	66
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (86 tot 88)	2.444	13.680	130	5	5.725	42
Menselijke gezondheidszorg (86)	372	6.152	64	17	5.316	86
Ziekenhuizen (861)	68	5.082	60	88	5.265	104
Maatschappelijke dienstverlening (87 tot 88)	2.072	7.527	66	3	408	5
Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting (87)	1.001	4.793	34	3	331	7
Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting (88)	1.071	2.734	32	3	77	3
Kunst, amusement en ontspanning (90 tot 93)	524	1.185	4	2	3	0
Creatieve activiteiten, kunst en amusement (90)	225	387				
Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele activiteiten (91)	110	415				
Sport, ontspanning en recreatie (92 tot 93)	189	383	2	1	2	1
Diverse verenigingen (94)	1.220	6.152	2	0	1	0

De jaarrekeningen van de verenigingen en stichtingen **weerspiegelen** slechts **gedeeltelijk** hun activiteiten; immers, wat financieel niet meetbaar is (zoals het vrijwilligerswerk, gratis ter beschikking van de vereniging gesteld materieel, de giften in natura, ...), wordt er niet in vermeld.

Verder vormen de verenigingen en private stichtingen inzake activiteiten een zeer **heterogene** populatie. Sommige zijn quasi-ondernemingen (bijvoorbeeld: de sociale secretariaten en de controle-organismen), terwijl andere werkelijk zonder winstoogmerk opereren. De interpretatie van de statistieken zal dus met de nodige voorzichtigheid moeten gebeuren, rekening houdend met de bijzonderheden van de sector.

5.3.3 Ratio's die voor de verenigingen en stichtingen berekend worden

De gepubliceerde ratio's van verenigingen en stichtingen worden, net zoals voor de ondernemingen, in vier groepen ingedeeld, naargelang ze betrekking hebben op:

- **de exploitatie;**
- **de rendabiliteit;**
- **de financiële structuur;**
- **de investeringen.**

Een vijfde groep is hieraan toegevoegd:

- **bijzondere ratio's voor de non-profitsector.**

In het totaal worden voor de jaarrekeningen opgesteld volgens een standaardmodel voor verenigingen 22 ratio's berekend.

Exploitatie

1. Brutomarge op bedrijfsopbrengsten (%)
2. Resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening op de bedrijfs- en financiële opbrengsten (%)
3. Toegevoegde waarde op bedrijfsopbrengsten (%)
4. Toegevoegde waarde per personeelslid (in EUR)
5. Aandeel van de personeelskosten in de toegevoegde waarde (%)
6. Aandeel van de afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen in de toegevoegde waarde (%)
7. Aandeel van de financiële kosten in de toegevoegde waarde (%)

Rendabiliteit

8. Rendabiliteit van de totale opbrengsten (%)
9. Netto-rendabiliteit van het totaal der activa vóór
 - a. kosten van schulden (%) (*enkel voor de volledige modellen*)
 - b. financiële kosten (%) (*enkel voor de verkorte modellen*)
10. Aandeel van de totale schulden gedekt door de cashflow (%)

Bijzondere ratio's voor de non-profitsector

11. Aandeel van de lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies in het totaal der bedrijfsopbrengsten (%)
12. Aandeel van de personeelskosten gedekt door de lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies (%)

Financiële structuur

13. Liquiditeit in ruime zin
14. Liquiditeit in enge zin
15. Solvabiliteit verbeterd voor vaste activa die niet in volle eigendom zijn van de vereniging (%)
16. Aandeel van de materiële vaste activa die in volle eigendom zijn van de vereniging (%)
17. Permanent vermogen op uitgebreide vaste activa (%)
18. Aandeel van de kapitaalsubsidies in het eigen vermogen (%)
19. Aantal dagen debiteurenkrediet
20. Aantal dagen leverancierskrediet

Investerings

21. Aanschaffingen van materiële vaste activa / Materiële vaste activa per einde vorig boekjaar (%)
22. Afschrijvingsgraad van de immateriële en materiële vaste activa (%)

Brutomarge op bedrijfsopbrengsten (ratio 1)³⁰

Het bedrijfsresultaat op het einde van het boekjaar, gecorrigeerd met de niet-kaskosten, wordt vergeleken met de bedrijfsopbrengsten, bestaande uit de omzet, andere bedrijfsopbrengsten en lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies.

Met deze ratio vergewist men zich van de operationele efficiëntie van de vereniging, gaat men na of de vereniging financieel in evenwicht is voor wat haar zuiver operationele activiteiten betreft, zonder rekening te houden met de financiële resultaten en de uitzonderlijke elementen.

Resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening op de bedrijfs- en financiële opbrengsten (ratio 2)

Hier wordt het resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening, d.w.z. het bedrijfsresultaat aangevuld met het financieel resultaat, vergeleken met het totaal van de bedrijfsopbrengsten en de financiële opbrengsten.

Deze ratio toont of de vereniging financieel in evenwicht is, als ook rekening wordt gehouden met de financiële resultaten.

Toegevoegde waarde (ratio's 3 tot 7)

De toegevoegde waarde is de waarde die de vereniging, door middel van haar productiefactoren, toevoegt aan de waarde van de verbruikte goederen en diensten.

Ze komt overeen met het verschil tussen de **bedrijfsopbrengsten** (met inbegrip van de lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies) en de **kosten van de handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, diensten en diverse goederen**.

Door de toegevoegde waarde te vergelijken met bepaalde gegevens uit de jaarrekening meet men:

- de algemene efficiëntie van de verenigingen en de ingezette middelen; dit is de bedoeling van de ratio "Toegevoegde waarde per personeelslid" (uitgedrukt in voltijdse equivalenten) (ratio 4);
- de mate waarin de activiteit van de vereniging inkomsten genereert: de "Toegevoegde waarde in percent van de bedrijfsopbrengsten" (ratio 3);
- het relatief belang van de personeelskosten (ratio 5), de niet-kaskosten (afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten) (ratio 6) en de financiële kosten (ratio 7).

De ratio's "Toegevoegde waarde per personeelslid" en "Aandeel van de personeelskosten in de toegevoegde waarde" worden niet berekend voor de verenigingen die geen werknemers of geen personeelskosten vermeld hebben.

Rendabiliteit van de totale opbrengsten of van het totaal der activa (ratio's 8 en 9)

De vereniging zal er niet naar streven om deze ratiowaarde te maximaliseren, maar wel een financieel evenwicht te bereiken. Een ratiowaarde van nul voor de ratio *Rendabiliteit van de totale opbrengsten* betekent dat de vereniging over voldoende middelen beschikte om haar activiteiten te financieren, ongeacht of deze middelen afkomstig waren van de afnemers van geleverde goederen en diensten, dan wel van subsidies verlenende instanties en organismen.

De rendabiliteit van het totaal der activa meet de rendabiliteit van het geheel van de middelen die in de vereniging zijn geïnvesteerd.

³⁰ Naar de ratio's wordt verwezen met het volgnummer waarmee ze voorkomen in de lijst van de ratio's op pagina 43 en onder punt 5.3.6 "Definitie van de ratio's voor verenigingen en stichtingen".

Cashflow / Totale schulden (ratio 10)

De cashflow meet de bruto zelffinancieringscapaciteit van de vereniging, m.a.w. haar vermogen liquiditeiten te genereren die haar voortbestaan verzekeren.

De ratio geeft weer hoeveel procent van het vreemd kapitaal door de cashflow terugbetaald zou kunnen worden, en dus wat de terugbetalingscapaciteit is van de vereniging. Een hoge waarde wijst op de mogelijkheid om een hogere schuldgraad aan te kunnen, of op het bestaan van een veiligheidsmarge in het geval van een eventuele verslechtering van de cashflow.

De notie cashflow die hier gebruikt wordt voor het berekenen van de ratio is **verkregen door "optelling"**. Ze stemt overeen met het resultaat van het boekjaar, verhoogd met de nettokosten die geen aanleiding geven tot kaskosten (de toevoegingen van afschrijvingen, van waardeverminderingen, van voorzieningen, enz.). Ze kan eveneens **door "aftrekking"** bekomen worden. In dat geval vormt ze het verschil tussen:

- enerzijds, de opbrengsten die onmiddellijke of uitgestelde ontvangsten genereren, met name: de bedrijfsopbrengsten (met inbegrip van geproduceerde vaste activa en de lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies), de financiële opbrengsten, de meerwaarden bij de realisatie van vaste activa, andere uitzonderlijke opbrengsten, en;
- anderzijds, de geboekte kaskosten tijdens het boekjaar, met name: de kosten van handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, diensten en diverse goederen, de bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen, de andere bedrijfskosten, de kosten van schulden, de andere financiële kosten en de andere uitzonderlijke kosten.

Aandeel van de lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies in het totaal der bedrijfsopbrengsten (ratio 11) en aandeel van de personeelskosten gedekt door de lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies (ratio 12).

Deze voor de non-profitsector bijzondere ratio's tonen in welke mate de vereniging voor haar werking afhangt van deze bijzondere bron van bedrijfsopbrengsten. De eventuele volatiliteit van deze inkomstenbron (bvb. door de afschaffing/vermindering van een belangrijke subsidie) kan een bedreiging vormen voor de werking van de vereniging.

Liquiditeitsratio's (ratio's 13 et 14)

De liquiditeitsratio's vormen een indicator voor de capaciteit van de vereniging om op korte termijn haar financiële verplichtingen na te komen aan de hand van haar beschikbare en gemakkelijk te realiseren middelen

Net zoals voor de ondernemingen onderscheiden we de liquiditeitsratio "in ruime zin", ook 'current ratio' genoemd, van de liquiditeit "in enge zin", ook "quick ratio" of "acid test" genoemd.

De **liquiditeit in ruime zin** is een eerste evaluatie van de liquiditeitsgraad van de vereniging. Ze vergelijkt het totaal van de realiseerbare en beschikbare middelen (voorraden en bestellingen in uitvoering, vorderingen op ten hoogste één jaar, geldbeleggingen, liquide middelen en overlopende rekeningen van het actief) met de passiva op korte termijn (schulden op ten hoogste één jaar, overlopende rekeningen van het passief).

De **liquiditeit in enge zin** houdt geen rekening met de voorraden en bestellingen in uitvoering (die moeilijk realiseerbaar zijn op korte termijn), en met de overlopende rekeningen. Deze laatste hebben immers een duidelijk heterogeen karakter (op het actief bevatten ze zowel over te dragen kosten als verworven opbrengsten, op het passief omvatten ze zowel toe te rekenen kosten als over te dragen opbrengsten).

Een ratiowaarde gelijk aan of groter dan 1 betekent dat de vereniging over voldoende activa beschikt die op korte termijn kunnen worden gemobiliseerd teneinde de vervaldagen te respecteren. Hoe groter de ratio, hoe groter de veiligheidsmarge van de vlottende activa ten overstaan van de verplichtingen op korte termijn.

Solvabiliteit verbeterd voor vaste activa die niet in volle eigendom zijn van de vereniging (ratio 15) en aandeel van de vaste materiële activa die in volle eigendom zijn van de vereniging (ratio 16)

De solvabiliteitsratio meet de financiële onafhankelijkheid van de vereniging: hoe hoger de ratio, hoe minder de vereniging afhangt van middelen aangebracht door derden.

Hij wordt berekend als de verhouding van het eigen vermogen van de vereniging tot het balanstotaal, na aftrek, zowel in de teller als in de noemer, van de materiële vaste activa die niet in volle eigendom zijn van de vereniging. De vereniging kan immers niet vrij beschikken over deze activa omwille van opgelegde beperkingen (verbod om te verkopen, gratis toegang voor het publiek, verbod om verbouwingswerken te laten uitvoeren, ...).

Een waarde voor de ratio "Aandeel van de vaste materiële activa die in volle eigendom zijn van de vereniging" (in het totaal van de vaste activa van de vereniging) kleiner dan 100 % kan een relatief zwakke solvabiliteitsratio helpen verklaren.

Permanent vermogen op uitgebreide vaste activa (ratio 17)

In zekere zin gaat het om de uitdrukking van het nettobedrijfskapitaal³¹ in de vorm van een ratio. Een ratiowaarde groter dan of gelijk aan 100 % betekent dat het nettobedrijfskapitaal positief is, en bijgevolg dat het geheel van de vaste activa gefinancierd is met permanent vermogen (= eigen vermogen, voorzieningen en schulden op lange termijn).

Een ratiowaarde kleiner dan 100 % betekent dat een deel van de vaste activa gefinancierd is met schulden op korte termijn, wat risico's inhoudt, aangezien het niet of minder zeker is dat de financiering op korte termijn kan worden voortgezet.

Aandeel van de kapitaalsubsidies in het eigen vermogen (ratio 18)

Kapitaalsubsidies kunnen afkomstig zijn van zowel overheden (lokaal, regionaal, federaal en internationaal) als van andere instellingen, ondernemingen, andere verenigingen of particulieren. Het kan gaan om geldelijke subsidies om vaste activa te financieren, maar ook om subsidies in natura, als een vorm van vaste activa die op duurzame wijze bestemd worden voor de werking van de vereniging. Subsidies zijn een kenmerk van de verenigingen en blijken ruimer dan wat geldt voor de ondernemingen.

Deze ratio laat toe het belang in te schatten van dit soort van subsidies in het totaal aan eigen middelen waarover de vereniging beschikt.

De kapitaalsubsidies waarvan hier sprake omvatten niet de kapitaalsubsidies die betrekking hebben op vaste activa met een onbepaalde levensduur, welke rechtstreeks in het fonds van de vereniging geboekt moeten worden, zonder toepassing van de door de Commissie voor Boekhoudkundige Normen aanbevolen gespreide verwerking via de resultatenrekening.

Aantal dagen toegestaan krediet (debiteurenkrediet) en verkregen krediet (leverancierskrediet) (ratio's 19 en 20)

Deze ratio's worden enkel berekend voor de verenigingen die aankoop/verkoop-verrichtingen van goederen en diensten hebben en hun omzet in hun jaarrekening vermelden. Ze geven:

- enerzijds, het gemiddeld aantal dagen tussen het ontstaan van exploitatievorderingen en de betaling ervan door de debiteuren (aantal dagen debiteurenkrediet³²);

³¹ Het nettobedrijfskapitaal komt overeen met het verschil tussen de vlottende activa in beperkte zin en vreemd vermogen op korte termijn.

³² Terwijl voor een onderneming het "aantal dagen klantenkrediet" wordt berekend, wordt voor een vereniging de voorkeur gegeven aan het "aantal dagen debiteurenkrediet", waarbij met "debiteuren" niet enkel klanten, maar ook subsidies verlenende entiteiten worden bedoeld, terwijl bepaalde verenigingen de ontvangen exploitatiesubsidies boeken als omzet.

- anderzijds, het gemiddeld aantal dagen tussen het ontstaan van exploitatieschulden en de betaling ervan (aantal dagen leverancierskrediet).

Zij moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, omdat hun berekening gesteund is op de vergelijking van een "flow" (het bedrag van de tijdens het boekjaar gerealiseerde verkopen of gedane inkopen van handelsgoederen, grond- en hulpstoffen en van diensten en diverse goederen) en een "stock" (de per einde boekjaar uitstaande handelsvorderingen en -schulden). Het is evident dat de toestand per einde boekjaar niet noodzakelijk representatief is voor het dagelijks gemiddelde van het boekjaar.

De gemiddelde betalingstermijn van de debiteuren vormt een goede indicatie voor de liquiditeit van de "handels"-vorderingen op korte termijn. Een lange betalingstermijn van de leveranciers zal met de nodige voorzichtigheid dienen geïnterpreteerd te worden: het kan evengoed een teken van vertrouwen zijn vanwege de leveranciers als van moeilijkheden bij het respecteren van de opgelegde betalingstermijnen.

Aanschaffingen van materiële vaste activa / Materiële vaste activa per einde vorig boekjaar (ratio 21)

Deze ratio toont de investeringsinspanningen van de vereniging tijdens het boekjaar, ten opzichte van de aanschaffingswaarde van de materiële activa op het einde van het vorige boekjaar.

Afschrijvingsgraad van de immateriële en materiële vaste activa (ratio 22)

Deze ratio is een graad voor de staat van veroudering van de vaste activa waarover de vereniging beschikt. Een ratiowaarde die 100 % benadert is een teken dat belangrijke investeringen nodig zijn voor de voortzetting van de activiteiten van de vereniging.

5.3.4 Gemiddelde ratio's en spreiding van ratio's in kwartielen

Wanneer de financiële **ratio's worden berekend op basis van de geglobaliseerde bedragen** voor een sector, brengen zij de graad van rendabiliteit, liquiditeit en solvabiliteit van die sector tot uiting. Het is evenwel niet duidelijk of de bekomen gemiddelde ratiowaarden kenmerkend zijn voor het merendeel van de verenigingen die van de populatie deel uitmaken, dan wel in belangrijke mate bepaald worden door één of meer grote verenigingen. Vandaar het belang om spreidingen in kwartielen en decielen te berekenen.

Een **spreiding in kwartielen** is voor elke ratio het resultaat van de volgende bewerkingen: berekening van de ratiowaarde voor elke vereniging, rangschikking van de bekomen ratiowaarden in stijgende orde en bepaling van drie referentiewaarden, Q_1 , Q_2 en Q_3 , die zodanig worden gekozen dat

- 75 % van de verenigingen een ratiowaarde hebben die groter is dan of gelijk is aan Q_1 ;
- 50 % van de verenigingen een ratiowaarde hebben die groter is dan of gelijk is aan Q_2 ;
- 25 % van de verenigingen een ratiowaarde hebben die groter is dan of gelijk is aan Q_3 .

Voor iedere ratio en elke sectorale groepering verdelen de waarden Q_1 , Q_2 en Q_3 de groep van verenigingen dus in vier opeenvolgende subgroepen, die elk bestaan uit 25 % van het totaal aantal verenigingen dat deel uitmaakt van de berekeningen. Deze waarden vormen referentiewaarden voor een vereniging die zich in haar sector wil situeren.

Ook het aantal verenigingen waarvoor een ratiowaarde bestaat die deel uitmaakt van de berekening van de spreiding wordt vermeld.

5.3.5 Methodologische opmerkingen

- a. De gedetailleerde definitie van elke ratio wordt gegeven in punt 5.3.6 hierna. Naast de benaming van de rubrieken die voor hun berekening van belang zijn, wordt de code vermeld waarmee deze rubrieken voorkomen in de standaardmodellen die de Nationale Bank uitgeeft.
- b. De definitie van de ratio's die worden berekend voor de verkorte jaarrekeningen is niet altijd identiek met die van de overeenkomstige ratio's welke op basis van de gegevens van de volledige modellen worden berekend.

Ook krijgen ratio's die voor het totaal der volledige en verkorte modellen worden berekend, om technische redenen dezelfde inhoud als de ratio's die voor de verkorte modellen gelden.

Daar in het verkorte model het onderscheid tussen "Kosten van schulden" en "Andere financiële kosten" niet gegeven wordt, dient het berekenen van de ratio m.b.t. de rendabiliteit van het totaal der activa vóór kosten van schulden, zowel voor wat betreft de verkorte jaarrekeningen als voor de verkorte en volledige samen, met het totaal van de financiële kosten te gebeuren.

Deze voor de verkorte en volledige jaarrekeningmodellen samen berekende ratio dient toch met voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd, gezien het belang dat de "andere financiële kosten" hebben voor de volledige modellen.

- c. De verenigingen die van de mogelijkheid gebruik maken om een verkorte jaarrekening neer te leggen zijn niet verplicht hun omzet of het bedrag van de verbruikte handelsgoederen en grond- en hulpstoffen en aangekochte diensten en diverse goederen ten laste van het boekjaar te vermelden.

De hierna volgende ratio's, waarvoor deze facultatieve rubrieken tussenkomen, hebben dan ook enkel betrekking op de verenigingen die deze gegevens hebben vermeld:

- brutomarge op bedrijfsopbrengsten;
 - resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening op de bedrijfs- en financiële opbrengsten;
 - toegevoegde waarde op bedrijfsopbrengsten;
 - rendabiliteit van de totale opbrengsten;
 - aantal dagen debiteurenkrediet;
 - aantal dagen leverancierskrediet.
- d. Opdat de resultaten hun betekenis zouden behouden, werden sommige **verenigingen uit bepaalde ratioberekeningen geweerd**:
 - voor de ratio's waarbij de verhouding wordt gemaakt tussen één of meerdere rubrieken uit de resultatenrekening en één of meerdere rubrieken uit de balans: de verenigingen met een boekjaar verschillend van 12 maanden
 - voor de ratio's die rekening houden met het personeel (personeelskosten of tewerkgesteld personeel) en de toegevoegde waarde: de verenigingen die geen personeelskosten of tewerkgesteld personeel hebben vermeld.
 - e. Behalve in voormelde gevallen wordt de waarde van bepaalde ratio's evenmin berekend als zich het volgende voordoet:

Reden van niet-berekening van de ratiowaarde	Vermelding
Het aantal significante waarden is onvoldoende voor de groepering	n.s. (niet-significant)
Noemer nul of afwezig en/of teller nul of afwezig	onb. (onbepaald)
Waarde (ver) boven de normale waarde	n.v. (niet-voorstelbaar)

5.3.6 Definitie van de ratio's voor verenigingen en stichtingen

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
A. EXPLOITATIE		
1. BRUTOMARGE OP BEDRIJFSOPBRENGSTEN (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u> De noemer moet positief zijn	70/74 > 0	70/74 > 0
Teller Bedrijfswinst (-verlies) Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten	+ 9901 + 630 + 631/4 + 635/8	+ 9901 + 630 + 631/4 + 635/8
Noemer Bedrijfsopbrengsten	+ 70/74	+ 70/74
Ratio = T/N * 100		
2. RESULTAAT UIT DE GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING OP DE BEDRIJFS- EN FINANCIËLE OPBRENGSTEN (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u> De noemer moet positief zijn	70/74 + 75 > 0	70/74 > 0
Teller Winst (Verlies) uit de gewone bedrijfsuitoefening	+ 9902	+ 9902
Noemer Bedrijfsopbrengsten Financiële opbrengsten	+70/74 +75	+70/74 +75
Ratio = T/N * 100		
3. TOEGEVOEGDE WAARDE / BEDRIJFSOPBRENGSTEN (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u> De noemer moet positief zijn	70/74 > 0	70/74 > 0
Teller (bruto toegevoegde waarde = interne rubriek) Bedrijfsopbrengsten Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen Diensten en diverse goederen Raming van de bruto toegevoegde waarde: Brutomarge	(9800 =) + 70/74 - 60 - 61	(9800 =) + 9900
Noemer Bedrijfsopbrengsten	+70/74	+70/74
Ratio = T/N * 100		

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
4. TOEGEVOEGDE WAARDE PER PERSONEELSLID (EUR)		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden	12 maanden	12 maanden
De toegevoegde waarde moet positief zijn	9800 > 0	9800 > 0
Het gemiddeld personeelsbestand berekend in voltijdse equivalenten moet groter zijn dan nul	9087 > 0	9087 > 0
Teller		
Bruto toegevoegde waarde	+ 9800	+ 9800
Noemer		
Gemiddeld personeelsbestand berekend in voltijdse equivalenten	+ 9087	+ 9087
Ratio = T/N (EUR)		
5. AANDEEL VAN DE PERSONEELSKOSTEN IN DE TOEGEVOEGDE WAARDE (%)		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	9800 > 0	9800 > 0
De post "Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen" moet positief zijn	62 > 0	62 > 0
Teller		
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	+ 62	+ 62
Voorzieningen voor pensioenen: nettotoevoegingen of nettobestedingen en -terugnemingen	+ 635	n.b.
Noemer		
Bruto toegevoegde waarde	+ 9800	+ 9800
Ratio = T/N * 100		
6. AANDEEL VAN DE AFSCHRIJVINGEN, WAARDEVERMINDERINGEN EN VOORZIENINGEN IN DE TOEGEVOEGDE WAARDE (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	9800 > 0	9800 > 0
Teller		
Toevoegingen van bovenvermelde kosten ten laste van de exploitatierekening	+ 630 + 631/4 + 635/8 - 635	+ 630 + 631/4 + 635/8
Noemer		
Bruto toegevoegde waarde	+ 9800	+ 9800
Ratio = T/N * 100		

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
7. AANDEEL VAN DE FINANCIËLE KOSTEN IN DE TOEGEVOEGDE WAARDE (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	9800 > 0	9800 > 0
Teller		
Financiële kosten	+ 65	+ 65
Noemer		
Bruto toegevoegde waarde	+ 9800	+ 9800
Ratio = T/N * 100		
B. RENDABILITEIT		
8. RENDABILITEIT VAN DE TOTALE OPBRENGSTEN (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	70/74 + 75 + 76 > 0	70/74 > 0
Teller		
Winst (Verlies) van het boekjaar	+ 9904	+ 9904
Noemer		
Bedrijfsopbrengsten	+ 70/74	+ 70/74
Financiële opbrengsten	+ 75	+ 75
Uitzonderlijke opbrengsten	+ 76	+ 76
Ratio = T/N * 100		
9. NETTORENDABILITEIT VAN HET TOTAAL DER ACTIVA VOOR KOSTEN VAN SCHULDEN (%)		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden	12 maanden	12 maanden
De noemer moet positief zijn	20/58 > 0	20/58 > 0
Teller		
Winst (Verlies) van het boekjaar	+ 9904	+ 9904
Financiële kosten		+ 65
waarvan: kosten van schulden	+ 650 + 653	
Noemer		
Bruto toegevoegde waarde	+ 20/58	+ 20/58
Ratio = T/N * 100		

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
10.AANDEEL VAN DE TOTALE SCHULDEN GEDEKT DOOR DE CASHFLOW (%)		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden	12 maanden	12 maanden
De noemer moet positief zijn	17/49 > 0	17/49 > 0
Teller		
Winst (Verlies) van het boekjaar	+ 9904	+ 9904
Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten	+ 630 + 631/4 + 6501 + 635/8 + 651 + 6560 - 6561 + 660 + 661 + 662	+ 631/4 + 635/8 + 656 + 8079 + 8279 + 8475
Terugnemingen van afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen voor risico's en kosten	-760 -761 -762	-08089 - 8289 - 8485
Minderwaarden op gerealiseerde vaste activa	+ 663	n.b.
Noemer		
Totale schulden	+ 17/49	+ 17/49
Ratio = T/N * 100		
C. SPECIFIEK VOOR DE NON-PROFITSECTOR		
11.AANDEEL VAN DE LIDGELDEN, SCHENKINGEN, LEGATEN EN SUBSIDIES IN HET TOTAAL DER BEDRIJFSOPBRENGSTEN (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	70/74 > 0	70/74 > 0
Teller		
Lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies	+ 73	+ 73
Noemer		
Bedrijfsopbrengsten	+ 70/74	+ 70/74
Ratio = T/N * 100		
12.AANDEEL VAN DE PERSONEELSKOSTEN GEDEKT DOOR DE LIDGELDEN, SCHENKINGEN, LEGATEN EN SUBSIDIES (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	62 > 0	62 > 0
Teller		
Lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies	+ 73	+ 73
Noemer		
Personeelskosten	+ 62	+ 62
Ratio = T/N * 100		

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
D. FINANCIËLE STRUCTUUR		
13. LIQUIDITEIT IN RUIME ZIN		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u> De noemer moet positief zijn	$42/48 + 492/3 > 0$	$42/48 + 492/3 > 0$
Teller Vorraden en bestellingen in uitvoering Vorderingen op ten hoogste één jaar Geldbeleggingen Liquide middelen Overlopende rekeningen van het actief	+ 3 + 40/41 + 50/53 + 54/58 + 490/1	+ 3 + 40/41 + 50/53 + 54/58 + 490/1
Noemer Schulden op ten hoogste één jaar Overlopende rekeningen van het passief	+ 42/48 + 492/3	+ 42/48 + 492/3
Ratio = T/N		
14. LIQUIDITEIT IN ENGE ZIN		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u> De noemer moet positief zijn	$42/48 > 0$	$42/48 > 0$
Teller Vorderingen op ten hoogste één jaar Geldbeleggingen Liquide middelen	+ 40/41 + 50/53 + 54/58	+ 40/41 + 50/53 + 54/58
Noemer Schulden op ten hoogste één jaar	+ 42/48	+ 42/48
Ratio = T/N		
15. SOLVABILITEIT VERBETERD VOOR VASTE ACTIVA DIE NIET IN VOLLE EIGENDOM ZIJN VAN DE VERENIGING (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u> De noemer moet positief zijn	$10/49 - 22/92 - 232 - 242 - 262 > 0$	$10/49 - 22/92 - 232 - 242 - 262 > 0$
Teller Eigen vermogen Materiële vaste activa die niet in volle eigendom zijn van de vereniging	+ 10/15 - (22/92 + 232 + 242 + 262)	+ 10/15 - (22/92 + 232 + 242 + 262)
Noemer Totaal van de passiva	+ 10/49	+ 10/49
Materiële vaste activa die niet in volle eigendom zijn van de vereniging	- (22/92 + 232 + 242 + 262)	- (22/92 + 232 + 242 + 262)
Ratio = T/N * 100		

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
16.AANDEEL VAN DE MATERIELE VASTE ACTIVA DIE IN VOLLE EIGENDOM ZIJN VAN DE VERENIGING (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	22/27 > 0	22/27 > 0
Teller		
Materiële vaste activa	+ 22/27	+ 22/27
Materiële vaste activa die niet in volle eigendom zijn van de vereniging	- (22/92 + 232 + 242 + 262)	- (22/92 + 232 + 242 + 262)
Noemer		
Materiële vaste activa	+ 22/27	+ 22/27
Ratio = T/N * 100		
17.Permanent Vermogen op uitgebreide vaste activa (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	20/28 + 29 > 0	20/28 + 29 > 0
Teller		
Eigen vermogen	+ 10/15	+ 10/15
Voorzieningen	+ 16	+ 16
Schulden op meer dan één jaar	+ 17	+ 17
Noemer		
Vaste activa	+ 20/28	+ 20/28
Vorderingen op meer dan één jaar	+ 29	+29
Ratio = T/N * 100		
18.AANDEEL VAN DE KAPITAALSUBSIDIES IN HET EIGEN VERMOGEN (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	10/15 > 0	10/15 > 0
Teller		
Kapitaalsubsidies	+15	+ 15
Noemer		
Eigen vermogen	+ 10/15	+ 10/15
Ratio = T/N * 100		

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
19. AANTAL DAGEN DEBITEURENKREDIET (%)		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden	12 maanden	12 maanden
Het omzetcijfer moet ingevuld en positief zijn	70 > 0	70 > 0
Teller		
Handelsvorderingen	+ 40	+ 40
Door de vereniging geëndosseerde handelseffecten in omloop	+ 9150	+ 9150
Noemer		
Omzet	+ 70	+ 70
Andere bedrijfsopbrengsten	+ 74	n.b.
Door de vereniging in rekening gebrachte belasting op de toegevoegde waarde	+ 9146	n.b.
Ratio = T/N *365 dagen		
20. AANTAL DAGEN LEVERANCIERSKREDIET (%)		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden	12 maanden	12 maanden
De noemer moet positief zijn	600/8 + 61 + 91/45 > 0	60/61 > 0
Teller		
Handelsschulden	+ 44	+ 44
Noemer		
Aankopen van handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	+ 600/8	
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, diensten en diverse goederen		+ 60/61
Diensten en diverse goederen	+ 61	
Aan de vereniging in rekening gebrachte belasting op de toegevoegde waarde (aftrekbaar)	+ 9145	n.b.
Ratio = T/N * 365 dagen		

	Codes die voorkomen in het	
	volledig model	verkort model
E. INVESTERINGEN		
21. AANSCHAFFINGEN VAN MATERIELE VASTE ACTIVA / MATERIELE VASTE ACTIVA PER EINDE VORIG BOEKJAAR (%)		
<u>Voorwaarden voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	8199P + 8259 P - 8329P > 0	8199P + 8259 P - 8329P > 0
De duur van het boekjaar moet gelijk zijn aan 12 maanden	12 maanden	12 maanden
Teller		
Tijdens het boekjaar aangeschafte materiële vaste activa	+ 8169 ³³	+ 8169
Meerwaarden op materiële vaste activa verworven van derden	+ 8229 ³⁴	+ 8229
Afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa, verworven van derden	- 8299 ³⁵	- 8299
Noemer		
Aanschaffingswaarde van de materiële vaste activa per einde vorig boekjaar	+ 8199P ³⁶	+ 8199P
Meerwaarden op materiële vaste activa per einde vorig boekjaar	+ 8259P ³⁷	+ 8259P
Afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa per einde vorig boekjaar	- 8329P ³⁸	- 8329P
Ratio = T/N * 100		
22. AFSCHRIJVINGSGRAAD VAN DE IMMATERIELE EN MATERIELE VASTE ACTIVA (%)		
<u>Voorwaarde voor het berekenen van de ratio</u>		
De noemer moet positief zijn	8059 + 8199 > 0	8059 + 8199 > 0
Teller		
Afschrijvingen en waardeverminderingen op immateriële vaste activa	+ 8129 ³⁹	+ 8129
Afschrijvingen en waardeverminderingen op materiële vaste activa	+ 8329 ⁴⁰	+ 8329
Noemer		
Aanschaffingswaarde van de immateriële vaste activa	+ 8059 ⁴¹	+ 8059
Aanschaffingswaarde van de materiële vaste activa	+ 8199 ⁴²	+ 8199
Ratio = T/N * 100		

³³ 8169 = 8161 tot 8166

³⁴ 8229 = 8221 tot 8226

³⁵ 8299 = 8291 tot 8296

³⁶ 8199P = 8191P tot 8196P

³⁷ 8259P = 8251P tot 8256P

³⁸ 8329P = 8321P tot 8326P

³⁹ 8129 = 8121 tot 8124

⁴⁰ 8329 = 8321 tot 8326

⁴¹ 8059 = 8051 tot 8054

⁴² 8199 = 8191 tot 8196

6. Leveringswijze en prijzen van de statistieken

De door de Balanscentrale gepubliceerde statistieken zijn online beschikbaar op de website van de Nationale Bank, verkrijgbaar op cd-rom, te bekomen als pdf-bestanden per e-mail, of leverbaar in de vorm van papieren kopijen per post.

6.1 Online op de website van de Nationale Bank van België

De statistieken met betrekking tot de **laatste acht afgesloten boekjaren** kunnen gratis online geconsulteerd worden op de website van de Nationale Bank, te bereiken:

- via de homepage > Balanscentrale > Analyseren > Statistieken;
- of rechtstreeks via de url: <https://www.nbb.be/nl/balanscentrale/producten-balanscentrale/statistieken>

6.2 Op cd-rom

Elke jaarlijkse editie van de cd-rom "Statistieken" van de Balanscentrale bevat het geheel van de statistieken van de laatste vijf beschikbare boekjaren. De prijs per editie bedraagt 20,66 EUR.

De eerste editie van de cd-rom "Statistieken" omvat de statistieken van de boekjaren 1994 tot 1997.
De laatste editie van de cd-rom "Statistieken" omvat de statistieken van de boekjaren 2010 tot 2014.

De statistieken van de boekjaren

- 1994 tot 2001 zijn opgesteld volgens de NACE REV. 1.0 (NACE-BEL) – nomenclatuur;
- 2002 tot 2006 zijn opgesteld volgens de NACE REV. 1.1 (NACE-BEL 2003) – nomenclatuur;
- 2007 tot 2014 zijn opgesteld volgens de NACE REV. 2.0 (NACE-BEL 2008) - nomenclatuur.

De lijst met de beschikbare sectoren op de laatste editie van de cd-rom is in bijlage weergegeven met hun samenstelling volgens de NACE-BEL 2008 - nomenclatuur.

6.3 In pdf-formaat of op papier

Voor de boekjaren 1994 tot 2014

Voor een vanop één van de edities van de cd-rom "Statistieken" gemaakte pdf-versie of papieren kopij bedraagt de prijs, **per boekjaar en per sector**:

- 1,20 EUR voor de ratio's; deze prijs geldt per type jaarrekeningmodel (volledig of verkort model afzonderlijk of de beide modellen samen);
- 7,50 EUR voor het geheel van de statistieken op basis van de jaarrekeningen van de ondernemingen en de verenigingen (globalisaties, ratio's en, tot 2007, tabellen van middelen en bestedingen);
- 1,20 EUR voor de statistieken betreffende de sociale balansen, ongeacht het model (vanaf 1996).

Voor de boekjaren 1984 tot 1993

De prijs (zonder eventuele verzendingskosten) van deze statistieken, bezorgd onder de vorm van pdf-bestanden of fotokopies, bedraagt 0,25 EUR **per blad**; de klant kan alles of een deel van de beschikbare informatie bestellen.

7. Bijlagen

7.1 BIJLAGE 1 - Sectorale groeperingen waarvoor de statistieken beschikbaar zijn

7.1.1 Statistieken op basis van de jaarrekeningen van ondernemingen en de sociale balansen

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
PU 200	TOTAAL VAN DE NIET-FINANCIËLE ONDERNEMINGEN	0 tot 6 - (64 + 65) + 7 - (75) + 80 tot 82 + 855 + 9 - (94 + 98 + 99)	21.693	327.103	16.488	127.388
PU 210	LANDBOUW, JACHT, BOSBOUW EN VISSERIJ	01 + 02 + 03	120	5.412	84	2.086
DE 01	Landbouw, jacht en aanverwante diensten	01	108	4.831	79	1.859
DE 02	Bosbouw, bosexploitatie en aanverwante diensten	02	7*	454	4*	161
DE 05	Visserij en het kweken van vis en schaal- en schelpdieren	03	5*	127	1*	66
PU 220	ENERGIE- EN WATERHUISHOUDING	05 + 06 + 091 + 0721 + 19 + 2446 + 38222 + 35 + 36	250	378	101	35
DE 23	Vervaardiging van cokes, geraffineerde aardolieproducten en splijt- en kweekstoffen	19 + 2446 + 38222	27	20	19	3*
PU 2201	PRODUCTIE EN DISTRIBUTIE VAN ELEKTRICITEIT, GAS, STOOM EN WARM WATER	35	203	329	70	25
PU 2202	WATERLEIDINGSBEDRIJVEN (WINNING, ZUIVERING EN DISTRIBUTIE VAN WATER)	36	16	21	12	7*
PU 2211	PETROLEUMRAFFINADERIJEN, GROOT- EN KLEINHANDEL IN PETROLEUMPRODUCTEN	473 + 4671 + 47781	192	1.780	146	938
PU 230	PRODUCTIE VAN INTERMEDIAIRE GOEDEREN (BEHALVE ENERGIE- EN WATERHUISHOUDING EN AUTO-INDUSTRIE)	07 + 08 + 106 + 109 + 131 tot 133 + 16 + 17 + 201 tot 203 + 205 + 206 + 22 tot 24 + 255 tot 259 + 2712 + 2732 + 272 + 274 + 279 + 261+ 383	1.677	6.212	1.491	3.707
DE 14	Overige winning van delfstoffen	08	59	133	40	68
DE 27	Metallurgie	24	76	137	69	65

* Voor de sectoren met een aantal opgenomen jaarrekeningen of sociale balansen kleiner dan 11 zijn de betreffende statistieken niet beschikbaar.

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
DE 37	Recuperatie van recycleerbaar afval	383	100	336	85	196
PU 2301	RUBBER- EN PLASTIEKVERWERKENDE INDUSTRIE	22	216	463	194	300
DE 252	Vervaardiging van producten in kunststof	222	189	399	169	259
PU 2302	NIJVERHEID VAN DE NIET-METAALHOUDENDE MINERALEN	23	273	938	240	600
DE 261	Glasindustrie	231	41	99	36	54
DE 262A	Vervaardiging van keramische producten	234 + 2331	3*	35	2*	20
DE 265A	Betonindustrie	235 + 236	166	272	147	186
DE 267	Bewerken van natuursteen	237	19	469	17	318
PU 2303	IJZER- EN STAALINDUSTRIE	241	16	20	14	4*
PU 2304	PRODUCTIE EN EERSTE VERWERKING VAN NON-FERRO METALEN	244	22	25	23	7*
PU 2311	WINNING EN VERWERKING VAN NIET-ENERGETISCHE MINERALEN, CHEMISCHE INDUSTRIE	07 + 08 + 099 + 20 + 21 + 23 + 241 tot 244	721	1.616	626	936
PU 2312	CHEMISCHE INDUSTRIE	20 + 21	330	455	295	238
DE 241	Vervaardiging van chemische basisproducten	201	146	91	124	45
DE 243	Vervaardiging van verf, vernis en drukinkt	203	29	66	28	42
DE 244	Farmaceutische nijverheid	21	58	100	53	43
DE 245	Vervaardiging van wasmiddelen en cosmetische artikelen	204	28	117	27	59
PU 2313	METAALVERWERKENDE NIJVERHEID	(24 - 244) + 25 + (26 - 268) + 27 + 28 + 29 + 30 + 325 + 332 + 3311	1.141	6.772	1.008	3.907
PU 240	AUTO-INDUSTRIE	29	86	147	79	79
PU 250	PRODUCTIE VAN UITRUSTINGSGOEDEREN (BEHALVE AUTO-INDUSTRIE)	251 tot 254 + 28 + 262 + 263 + 265 + 2711 + 301 tot 303 + 325 + 332	616	3.630	528	2.061
DE 30	Vervaardiging van kantoormachines en computers	262 + 2823	10	55	9*	10

* Voor de sectoren met een aantal opgenomen jaarrekeningen of sociale balansen kleiner dan 11 zijn de betreffende statistieken niet beschikbaar.

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	Verkort
PU 2511	METAALVERWERKENDE, FIJNMECHANISCHE EN OPTISCHE INDUSTRIE	245 + 25 + (26 - 268) + 27 + 28 + 29 + 30 + 325 + 332 + 3311	1.108	6.722	981	3.888
DE 28	Vervaardiging van producten van metaal	25	468	3.890	417	2.417
DE 2811	Vervaardiging van metalen constructiewerken	2511	94	864	82	436
DE 2812	Vervaardiging van metalen ramen, deuren, wanden	2512	62	577	51	424
DE 285	Oppervlaktebehandeling en bekleding van metaal	256	134	1.533	122	988
DE 29	Vervaardiging van machines, apparaten en werktuigen	28	262	923	228	549
DE 32	Vervaardiging van audio-, video- en telecommunicatieapparatuur	261 + 263 + 264	51	165	46	64
DE 33	Vervaardiging van medische apparatuur, van precisie- en optische instrumenten en van uurwerken	265 tot 267 + 325 + 332	62	818	56	405
DE 35	Vervaardiging van overige transportmiddelen	30	37	103	25	45
DE 9611	Vervaardiging van informaticaproducten en van elektronische en optische producten	26	84	325	75	126
DE 9612	Vervaardiging van computers, randapparatuur en elektronische onderdelen	261 + 262	35	126	30	38
PU 260	PRODUCTIE VAN DUURZAME CONSUMPTIEGOEDEREN (BEHALVE AUTO-INDUSTRIE)	264 + 2652 + 267 + 275 + 309 + 31 + 321 + 322	147	1.463	134	744
PU 2611	ELEKTROTECHNISCHE INDUSTRIE, FABRIEKEN VAN BUREAUMACHINES EN MACHINES VOOR INFORMATIEVERWERKING	182 + 262 tot 264 + 27 + 2823 + 2931	125	598	115	220
DE 31	Vervaardiging van elektrische machines en apparaten	263 + 27 + 2931	111	431	103	199
PU 270	VERVAARDIGING VAN VOEDINGS- EN GENOTMIDDELEN (BEHALVE ZETMEEL EN VOEDERS VOOR DIEREN)	10 - 106 - 109 + 11 + 12	530	3.112	483	2.178
DE 151A	Vlees- en visnijverheid	101 + 102	145	387	136	239
DE 155	Zuivelnijverheid	105	47	156	41	86
DE 153A	Nijverheid van oliën en plantaardige producten	103 + 104 + 106	88	148	80	78
DE 158A	Vervaardiging van brood, banketbakkerswerk, beschuit en koekjes	1071 + 1072	74	1.819	68	1.398

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
DE 159	Vervaardiging van dranken	11	53	192	46	88
DE 16	Vervaardiging van tabaksproducten	12	15	15	14	10
PU 280	PRODUCTIE VAN NIET-DUURZAME CONSUMPTIEGOEDEREN (MET UITZONDERING VAN VOEDINGS- EN GENOTMIDDELEN)	139 + 14 + 15 + 18 + 204 + 21 + 3213 + 323 + 324 + 329 + 581 + 59203	516	4.581	445	1.879
PU 2801	TEXTIELNIJVERHEID	13	177	702	155	387
DE 171A	Bewerken, spinnen, weven van textiel en textielveredeling	131 + 132 + 133	77	269	65	138
DE 174	Confectie (behalve kleding)	1392	28	247	26	150
DE 175	Vervaardiging van overige textielproducten	139 - 1392	72	184	64	99
PU 2802	LEDER-, SCHOEN- EN KLEDINGNIJVERHEID	14 + 15	44	520	38	243
DE 18	Vervaardiging van kleding en bontnijverheid	14	38	450	33	209
DE 182	Vervaardiging van kleding (behalve kleding van leder)	141 - 1411	35	389	30	183
DE 19	Ledernijverheid en vervaardiging van schoeisel	15 + 1411	6*	84	5*	35
PU 2803	HOUTINDUSTRIE, FABRIEKEN VAN HOUTEN MEUBELEN	16 + 31 + 3291	213	1.888	192	1.071
DE 20	Houtindustrie en vervaardiging van artikelen van hout, kurk en riet	16	106	844	93	463
DE 201	Zagen van hout en industriële voorbereiding	161	34	211	25	133
DE 203	Vervaardiging van schrijn- en timmerwerk	1623	30	410	28	212
DE 202A	Overige werken van hout	1621 + 1622 + 1624 + 1629	42	222	40	118
DE 361A	Vervaardiging van meubels	31 + 3291	107	1.044	99	608
PU 2811	PAPIER- EN PAPIERWARENINDUSTRIE, GRAFISCHE NIJVERHEID, UITGEVERIJEN	17 + 18 + 581	346	3.117	310	1.257
DE 21	Papier- en kartonnijverheid	17	92	146	90	96
DE 22	Uitgeverijen, drukkerijen en reproductie	18 + 581 + 59203	269	3.172	223	1.190
DE 221	Uitgeverijen	581 + 59203	125	986	94	303

* Voor de sectoren met een aantal opgenomen jaarrekeningen of sociale balansen kleiner dan 11 zijn de betreffende statistieken niet beschikbaar.

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
DE 222	Drukkerijen en aanverwante diensten	181	143	2.109	129	884
PU 2850	ANDERE VERWERKENDE INDUSTRIEËN	10 tot 18 + 22 + 31 + 32 + 581 + 59203	1.700	11.225	1.518	6.045
DE 15	Vervaardiging van voedingsmiddelen en dranken	10 + 11	612	3.253	559	2.258
DE 36	Vervaardiging van meubels, overige industrie	31 + 32	169	2.110	152	1.098
DE 362	Bewerking van edelstenen en vervaardiging van juwelen	3211 + 3212	22	247	18	91
DE 363A	Vervaardiging van ontspanningsartikelen, overige industrie	3213 + 322 + 323 + 324 + 329	17	284	14	111
PU 2860	REPARATIE EN INSTALLATIE VAN MACHINES EN APPARATEN	33	81	883	73	388
PU 290	GEHEEL VAN DE VERWERKENDE INDUSTRIE	07 + 08 + 1 + 2 + 30 tot 33 + 383	3.526	18.886	3.133	10.681
PU 300	BOUWNIJVERHEID	41 tot 43	1.927	46.234	1.255	21.930
DE 452	Burgerlijke en utiliteitsbouw; weg- en waterbouw	412 + 42 + 439	827	16.754	670	8.738
DE 4521	Algemene bouwkundige en civieltechnische werken	412 + 4213 + 422	515	8.957	392	4.524
DE 4522	Dakbedekking en bouw van dakconstructies	4391	27	2.657	25	1.859
DE 453	Bouwinstallatie	432	275	11.628	251	5.830
DE 4531	Elektrische installatie	4321	135	5.378	129	2.663
DE 4533	Loodgieterswerk	4322	101	5.244	90	2.822
DE 454	Afwerking van gebouwen	433	168	11.788	152	6.138
DE 4542	Schrijnwerk	4332	104	5.546	94	3.105
DE 4543	Vloerafwerking en wandbekleding	4333	14	1.742	12	841
DE 4544	Schilderen en glaszetten	4334	33	2.122	31	1.187
PU 310	HANDEL EN REPARATIE VAN AUTO'S EN CONSUMPTIEARTIKELEN	45 tot 47	6.740	74.800	5.914	36.273
DE 50	Verkoop en reparatie van auto's en motorrijwielen, verkoop van motorbrandstoffen	45 + 473	973	11.354	878	5.826
DE 501	Handel in auto's	451	573	4.331	521	1.926
DE 502	Onderhoud en reparatie van auto's	452	203	4.206	184	2.393
DE 503	Handel in onderdelen en accessoires van auto's	453	142	1.346	132	718

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
DE 51	Groothandel en handelsbemiddeling	46	4.497	27.561	3.911	11.162
DE 511	Handelsbemiddeling	461	198	5.090	125	680
DE 52	Kleinhandel (behalve auto's en motorrijwielen)	47 - 473	1.270	35.885	1.125	19.285
PU 3101	GROOTHANDEL	46 - 461	4.299	22.471	3.786	10.482
DE 512	Groothandel in landbouwproducten en levende dieren	462	133	1.253	120	460
DE 513	Groothandel in voedings- en genotmiddelen	463	659	3.848	544	1.826
DE 514	Groothandel in huishoudelijke artikelen	464	1.022	6.681	916	2.846
DE 514A	Groothandel in textiel, kleding en schoeisel	4641 + 4642	173	1.703	152	655
DE 514B	Groothandel in meubelen en elektrische huishoudelijke apparaten	4643 + 46494	184	1.338	173	528
DE 514C	Groothandel in farmaceutische producten, parfums en cosmetica	4645 + 4646	405	1.142	359	582
DE 514D	Groothandel in overige consumentenartikelen	4644 + 4647 + 4648 + 4649 - 46494	259	2.465	231	1.079
DE 515	Groothandel in intermediaire producten, afval en schroot	467	1.408	4.628	1.208	2.256
DE 515A	Groothandel in brandstoffen, metalen en metaalertsen	4671 + 4672	235	567	196	247
DE 5153	Groothandel in hout, verf, vernis en bouwmaterialen	4673	419	1.962	379	1.103
DE 515B	Groothandel in overige intermediaire producten	4674 + 4675 + 4676	723	1.910	609	817
DE 518	Groothandel in machines, apparaten en toebehoren	465 + 466	997	5.267	931	2.860
DE 518A	Groothandel in kantoormachines en kantoormaterieel	4651 + 4665 + 4666	173	1.318	165	549
DE 5187	Groothandel in overige machines voor industrie en handel	4669	653	2.817	612	1.655
DE 519	Overige groothandel	469	80	794	67	234
PU 3102	KLEINHANDEL	47 - 473	1.270	35.885	1.125	19.285
DE 521	Niet-gespecialiseerde kleinhandel	471	224	4.106	205	2.291
DE 5211	Niet-gespecialiseerde kleinhandel in voedings- en genotmiddelen	4711	181	3.865	163	2.154
DE 522	Kleinhandel in voedings- en genotmiddelen in gespecialiseerde winkels	472	69	4.086	61	2.393
DE 523	Kleinhandel in farmaceutische producten, reukwerk en cosmetica	4773 tot 4775	140	4.216	93	2.975
DE 5231	Apotheken	4773	114	3.597	69	2.709

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
DE 5241	Kleinhandel in textiel	4751	15	740	10*	327
DE 5242	Kleinhandel in kleding	4771	207	4.489	196	2.498
DE 5243	Kleinhandel in schoeisel en lederwaren	4772	40	1.131	40	687
DE 5244	Kleinhandel in meubels en artikelen voor wooninrichting	4759	99	2.620	95	1.331
DE 5245	Kleinhandel in elektrische huishoudapparaten, audio- en videoapparatuur	4754 + 4743 + 4763	55	1.256	51	605
DE 5246	Kleinhandel in ijzerwaren en verf	4752	165	1.602	160	1.003
DE 5247	Kleinhandel in boeken, kranten en kantoorbenodigdheden	4761 + 4762	11	1.672	10*	815
DE 524A	Overige gespecialiseerde kleinhandel	4741 + 4742 + 4753 + 4764 + 4765 + 47761 + 47762 + 4777 + 4778	195	8.171	163	3.814
DE 525A	Overige kleinhandel	4779 + 478 + 479 + 952	61	2.240	50	700
PU 320	VERBLIJFSACCOMMODATIES, RESTAURANTS EN CAFÉS	55 + 56	291	21.607	242	13.116
DE 551A	Hotels en overige accommodaties	551 + 552 + 553 + 559	163	1.961	133	1.118
DE 553A	Restaurants en drankgelegenheden	561 + 563	89	18.168	71	11.153
DE 555	Kantines en catering	562	38	1.450	38	840
PU 330	VERVOER EN TELECOMMUNICATIE	49 tot 53 + 61 + 79	1.783	11.122	1.515	5.537
PU 3301	VERVOER	49 tot 52 + 79	1.675	9.907	1.431	5.118
DE 60	Vervoer te land	49	713	6.760	645	3.634
DE 602	Stadsvervoer en wegvervoer	493 + 494	693	6.735	634	3.630
DE 6024	Goederenvervoer over de weg en verhuisdiensten	494	580	5.312	530	2.907
DE 61	Vervoer over water	50	56	278	29	88
DE 62	Luchtvaart	51	19	154	27	11
DE 63	Vervoerondersteunende activiteiten	52 + 79	887	2.715	730	1.385
DE 633	Reisbureaus en touroperators	79	64	984	64	598
DE 634	Organisatie van het vrachtovervoer	5229	407	857	348	447

* Voor de sectoren met een aantal opgenomen jaarrekeningen of sociale balansen kleiner dan 11 zijn de betreffende statistieken niet beschikbaar.

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
PU 3302	POST EN TELECOMMUNICATIE	61 + 53	108	1.215	84	419
PU 340	DIENSTEN AAN ONDERNEMINGEN EN PARTICULIEREN	37 + (38 - 383 - 38222) + 39 + 411 + 582 + 59 + 60 + 62 + 63 + 66 tot 69 + (7- 75 - 79) + 80 tot 82 + 855 + 90 tot 93 + 95 + 96 + 97	7.540	152.199	4.282	37.882
DE 804	Private onderwijsinstellingen (autorijscholen, volwassenenvorming)	855	28	1.283	55	616
PU 3401	HULPBEDRIJVEN VAN HET BANK- EN VERZEKERINGSWEZEN	66	217	8.297	167	4.308
DE 671	Hulpbedrijven i.v.m. financiële instellingen	661	91	2.031	68	1.227
DE 672	Hulpbedrijven i.v.m. het verzekeringswezen	662	105	6.178	90	3.065
PU 3402	VERHUUR VAN EN HANDEL IN ONROERENDE GOEDEREN	68 + 411 + 811	2.737	37.355	630	4.452
DE 701	Activiteit in onroerend goed voor eigen rekening	411 + 681	864	7.502	145	621
DE 702	Verhuur van eigen onroerend goed	682	1.314	17.690	370	1.670
DE 703	Beheer van onroerend goed voor rekening van derden	683 + 811	429	8.406	109	2.078
PU 3403	ZAKELIJKE DIENSTVERLENING, VERHUUR, AFVALWATER- EN AFVALVERZAMELING, STRAATREINIGING	37 tot 39 + 582 + 62 + 631 + 69 tot 74 + 77 + 78 + 80 + 812 + 813 +82 + 951	4.115	91.599	3.061	22.686
DE 71	Verhuur zonder bedieningspersoneel	77	255	2.390	162	721
DE 73	Speur- en ontwikkelingswerk	72	62	450	74	183
DE 74A	Overige zakelijke dienstverlening	69 + 70 + 71 + 73 + 74 + 78 + 80 + 812 + 813 + 82 + 951 - 9511	2.931	74.822	2.077	18.615
DE 7411	Rechtskundige dienstverlening	691	57	6.063	58	2.431
DE 7412	Boekhoudkundige dienstverlening	692	104	7.699	62	3.152
DE 741A	Marktonderzoek- en adviesbureaus	732 + 702	1.005	31.373	494	3.644
DE 7415	Coördinatiecentra	701	315	1.225	224	78
DE 742A	Technische dienstverlening	711 + 712	460	10.363	407	2.772
DE 744	Reclamewezen	731	179	3.253	144	934
DE 745	Selectie en terbeschikkingstelling van personeel	78	153	816	156	507

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
DE 746A	Overige dienstverlening aan bedrijven	80 + 82 + 74	441	9.064	337	2.150
DE 7481	Fotografen	742	6*	730	6*	139
DE 747	Industriële reiniging	8122	72	1.210	62	669
DE 90	Afvalwater- en afvalverzameling, straatreiniging	37 + 38 + 39	257	714	212	395
PU 3404	PERSOONLIJKE DIENSTVERLENING, CULTUUR, SPORT EN RECREATIE	59 + 60 + 639 + 90 tot 93 + 952 + 96 + 97	443	13.665	369	5.820
DE 92	Recreatie, cultuur en sport	59 + 60 + 639 + 90 tot 93	368	7.640	308	2.612
DE 921A	Audiovisuele sector en culturele activiteiten	59 + 60 + 90 + 91	222	3.921	190	1.113
DE 926A	Recreatie en sport	92 + 931 + 932	133	3.187	110	1.456
DE 93	Overige diensten	96	64	5.550	52	3.050
DE 930A	Kappen en lichaamsverzorging	9602 + 9604	8*	3.696	8*	2.146
PU 3405	INFORMATIE EN COMMUNICATIE	58 + 59 + 60+ 61 +62 + 63	1.086	17.209	903	3.827
DE 72	Activiteiten op het gebied van informatica	62 + 631 + 9511 + 582	726	13.570	633	2.971
DE 722	Ontwerpen en programmeren van computerprogramma's	6201 + 582	347	4.301	303	1.389
DE 9601	Telecommunicatie	61	84	479	63	123
DE 9602	Uitgeverijen	58	115	1.020	94	297
DE 9603	Activiteiten in verband met radio, video- en films	59, 60, 639	172	2.549	121	503
DE 9604	Dienstverlenende activiteiten op het gebied van informatica	62, 631	715	13.161	625	2.904
PU 400	GEHEEL VAN DE NIET-FINANCIËLE ONDERNEMINGEN BEHALVE DE COÖRDINATIECENTRA	0 tot 5 + (6 - 64 - 65) + (7 - 701 - 75) + 80 + 81 + 82 + 855 + (9 - 94 - 98 - 99)	21.378	325.878	16.264	127.310

* Voor de sectoren met een aantal opgenomen jaarrekeningen of sociale balansen kleiner dan 11 zijn de betreffende statistieken niet beschikbaar.

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van ondernemingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
PU 405	PORTEFEUILLEMAATSCHAPPIJEN EN MANAGEMENTACTIVITEITEN VAN HOLDINGS	64200	2.147	11.113	796	1.081
PU 410	GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING	86 + 87 + 88 + 75	336	25.912	1.150	7.494
DE 851A	Gezondheidszorg en veterinaire diensten	86 + 75	65	24.995	229	5.643
DE 853	Maatschappelijke dienstverlening	87 + 88	271	917	921	1.851
PU 420	FINANCIËLE INSTELLINGEN	64	0	0	1.037	1.761
PU 425	VERZEKERINGSWEZEN	65	0	0	77	16
PU 450	GEHEEL VAN DE ACTIVITEITENSECTOREN	0 tot 9 - 99	24.538	365.932	19.220	137.861

7.1.2 Statistieken op basis van de jaarrekeningen van verenigingen en de sociale balansen

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van verenigingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
PU 416	GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING	86 + 87 + 88	800	1.909	1.146	7.252
DE 9701	Menselijke gezondheidszorg	86	93	317	225	5.401
DE 8511	Ziekenhuizen	861	0	0	133	44
DE 9702	Praktijken van artsen en tandartsen	862	20	164	27	4.563
DE 9703	Overige menselijke gezondheidszorg	869	30	120	65	789
DE 853	Maatschappelijke dienstverlening	87 + 88	707	1.592	921	1.851
DE 9704	Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting	87	452	601	639	899
DE 9705	Instellingen met huisvesting voor personen met een mentale handicap of psychiatrische problemen en voor drugs- en alcoholverslaafden	872	120	222	129	236
DE 9710	Verpleeginstellingen met huisvesting en instellingen met huisvesting voor ouderen en voor personen met een lichamelijke handicap	87101 + 873 + 881	257	209	443	589
DE 9706	Overige maatschappelijke dienstverlening met huisvesting	879	63	221	61	162
DE 88	Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting	88	255	991	282	952
DE 9708	Kinderdagverblijven, kinderopvang en kleuterscholen	8891	40	217	30	311
DE 88A	Beschutte en sociale werkplaatsen	88995	102	127	113	122
PU 4082	ONDERWIJS	85	289	653	323	817
DE 85A	Kleuter- en lager onderwijs	851 + 852	28	123	29	76
DE 85B	Secundair onderwijs	853	193	107	205	79
DE 85C	Hoger onderwijs en post-secundair niet-hoger onderwijs	854	28	23	27	16
DE 85D	Overig onderwijs	855 + 856	37	383	59	637
PU 409	KUNST, AMUSEMENT EN RECREATIE	90 + 91 + 92 + 93	44	586	187	2.109

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal in 2014 opgenomen jaarrekeningen van verenigingen		Aantal in 2014 opgenomen sociale balansen	
			volledig	verkort	volledig	verkort
DE 98A	Creatieve activiteiten, kunst en amusement	90	18	260	59	536
DE 98B	Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele activiteiten	91	13	102	18	117
DE 98C	Sport, ontspanning en recreatie	92 + 93	13	224	110	1.456
PU 415	DIVERSE VERENIGINGEN	94	119	1.442	119	966
PU 412	Rechten- en belangenverdediging	941 + 942 + 9492	49	403	55	364
DE 417	Religieuze organisaties	9491	12	273	9*	95
DE 417A	Verenigingen op het vlak van jeugdwerk	94991	3*	87	3*	64
DE 417B	Verenigingen en bewegingen voor volwassenen	94992	5*	109	5*	85
DE 417C	Verenigingen op het vlak van ontwikkelingssamenwerking	94995	15	56	14	32
PU 295	LANDBOUW EN INDUSTRIE	0 tot 3 + 41 + 42 + 43	9*	17	4.682	34.931
PU 355	HANDEL EN DIENSTEN	45 + 46 + 47 + 49 + 5 + 6 + 7 + 80 + 81 + 82	134	824	12.614	88.495
PU 320	Verblijfsaccommodaties, restaurants en cafés	55 + 56	10*	93	242	13.116
PU3405	Informatie en communicatie	58 tot 63	11	65	903	3.827
DEK	Financiële activiteiten en verzekeringen	64 + 65 + 66	7*	37	1.281	6.085
DEL	Exploitatie van en handel in onroerend goed	68	5*	83	486	3.908
DEM	Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	69 tot 75	48	191	1.507	14.106
DEN	Administratieve en ondersteunende diensten	77 tot 82	46	336	893	6.364
DEO	Openbaar bestuur en defensie	84	30	49	81	35
PU 450	GEHEEL VAN DE ACTIVITEITENSECTOREN	0 tot 9 - 99	1.427	5.492	19.220	137.861

7.2 BIJLAGE 2 - Lijst van de groeperingen volgens de rechtsvorm

Code	Omschrijving	NACE-BEL 2008 Code	Aantal jaarrekeningen opgenomen in 2014		Aantal sociale balansen opgenomen in 2014	
			volledig	verkort	volledig	verkort
FJV 008	COÖPERATIEVE VENNOOTSCHAPPEN MET BEPERKTE AANSPRAKELIJKHEID	-	744	8.474	564	3.548
FJV 014	NAAMLOZE VENNOOTSCHAPPEN	-	17.893	65.569	13.037	27.459
FJV 015	BESLOTEN VENNOOTSCHAPPEN MET BEPERKTE AANSPRAKELIJKHEID	-	5.187	285.503	3.500	101.853
FJV 016	COOPERATIEVE VENNOOTSCHAPPEN	-	9*	986	6*	196
FJV017	VERENIGINGEN ZONDER WINSTOOGMERK	-	1.406	5.450	1.427	3.803

* Voor de rechtsvorm met een aantal opgenomen jaarrekeningen of sociale balansen kleiner dan 11 zijn de betreffende statistieken niet beschikbaar.